

SZKOLNY KLUB WOLONTARIATU - DO DZIAŁA !

WOLONTARIAT MA SENS !

WOLONTARIAT, CZYLI CO ?

KIEDY MÓWIMY O WOLONTARIACIE,
RODZAJE WOLONTARIATU

WOLONTARIAT W SZKOLE

WOLONTARIAT W PRAWIE OŚWIATOWYM,
SZKOLNY KLUB WOLONTARIATU - ETAPY
TWORZENIA, TEORIA I PRAKTYKA!

4 SCENARIUSZE ZAJĘĆ

PATRONAT
HONOROWY:

JACEK KRUPA
- MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

PROJEKT REALIZOWANY PRZY WSPARCIU FINANSOWYM
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

MAŁOPOLSKA

**sursum
corda**
STOWARZYSZENIE

*Pamiętam z SURSUM CORDA.
TY też możesz!
Aniela Kuczyńska*

Pomysł na tę książkę narodził się pod dachem Stowarzyszenia Sursum Corda i słowami „Sursum Corda” (z łac. „w górę serca”) jest inspirowany. W nazwie stowarzyszenia zawiera się jednocześnie nasza misja: **dać nadzieję na to, że będzie dobrze ludziom, którzy z różnych przyczyn muszą iść przez życie drogą przez ciernie.** Stowarzyszenie ma swoją siedzibę w Nowym Sączu i działa od 2000 roku. Powstało z inicjatywy grupy osób, które osobistą przygodę z wolontariatem postanowiły kontynuować przez całe życie i stworzyć w rodzinnym mieście profesjonalną „kuźnię” talentów do pomagania innym. Po kilku latach wokół Stowarzyszenia Sursum Corda wyrosła „armia” licząca co roku setki wolontariuszy, a w centrum dowodzenia organizacją powstały komórki wyspecjalizowane w organizowaniu różnych form pomocy: dla dzieci z ubogich rodzin, dla chorych i niepełnosprawnych, dla osób zdrowych poszkodowanych wskutek różnych życiowych dramatów, czy opuszczających zakłady karne.

Jesteśmy organizacją pozarządową, apolityczną, działającą na zasadzie „non profit”. Od 2004 roku posiadamy status organizacji pożytku publicznego. Ciebie także zapraszamy do naszej drużyny. Choć zawsze trudno prosić o pomoc, to czynimy to, z myślą o naszych podopiecznych. Jeśli chciałbyś wspólnie z nami zmieniać świat na lepsze, możesz to robić! Z wdzięcznością przyjmujemy: Twój wolny czas, ekspercką poradę, rzecz lub usługę od Twojej Firmy. Każdy **1 %** inwestujemy w mądrą pomoc. Nasz nr **KRS to: 00000 20 382**. Znajdziesz nas w internecie, pod adresem: **www.sc.org.pl** lub na Facebooku. **POMOC MA MOC!**

Szkolny Klub Wolontariatu - - do dzieła !

Publikacja uwzględnia nowe regulacje prawa oświatowego,
obowiązujące od 1 września 2017 roku

Wydawca:

Stowarzyszenie Sursum Corda
z łac. „w górę serca”

ul. Lwowska 11
33-300 Nowy Sącz
tel. 18 44 11 994 | 18 540 40 40
www.sc.org.pl
[www.fb.com/Stowarzyszenie.Sursum.Corda](https://www.facebook.com/Stowarzyszenie.Sursum.Corda)
biuro@sc.org.pl

Twój 1% skutecznie pomaga rozwijać wolontariat !
Dziękujemy, jeśli będziesz pamiętać o nas w podczas rozliczenia rocznego,
wpisując w PIT nr **KRS 00000 20 382**

Publikacja powstała w ramach projektu
„Wolontariat ma sens - cykl konferencji dla małopolskich szkół podstawowych”,
realizowanego w 2018 roku przez Stowarzyszenie Sursum Corda z Nowego Sącza.

Projekt pod honorowym patronatem
Marszałka Województwa Małopolskiego - Jacka Krupy.

MAŁOPOLSKA

Projekt realizowany przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego.

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie, nieprzeznaczona do sprzedaży.

Wstęp

Jak szkoły powinny wypełnić obowiązek tworzenia warunków do dobrowolnego wolontariatu? Czy aktywność społeczna uczniów szkół podstawowych w formie wolontariatu to dobry pomysł? Jak zgodnie z prawem organizować wolontariat dla niepełnoletnich uczniów? Czy wolontariat się opłaca i czy nic nie kosztuje?

Jesteśmy przekonani, że Twoja Szkoła i Ty dbacie o przekazanie koniecznej wiedzy oraz całościowy rozwój powierzonych Wam dzieci, czyli przygotowanie do odpowiedzialnego i wartościowego życia. A mądre wychowywanie to przecież - oprócz wiedzy - wyposażanie w kompetencje społeczne, umiejętności komunikowania się z innymi, kreatywnego współdziałania w grupie, uwrażliwianie na potrzeby innych, aktywność na rzecz dobra wspólnego, a także budowanie poczucia własnej wartości, odkrywanie pasji oraz umiejętności dostrzegania i rozwiązywania najróżniejszych problemów.

Jak tego uczyć i jak do tego wychowywać? Przez działanie i podejmowanie wyzwań! Jednym z bardzo skutecznych narzędzi, by to wszystko osiągnąć, może być szkolny wolontariat.

To, co trzymasz w ręce, to próba podzielenia się naszymi osobistymi doświadczeniami, jakie zdobyliśmy będąc - jako uczniowie i studenci - przez kilka lat wolontariuszami, działając następnie w założonej w wyniku aktywności organizacji pozarządowej pod nazwą Stowarzyszenie Sursum Corda (z łac. „w górę serca”), pracując następnie zawodowo w placówkach oświatowych, a wreszcie organizując, promując i zarządzając wolontariatem młodych, w ramach stworzonego w 2002 roku Sądeckiego Centrum Wolontariatu oraz prowadzonej od 2006 roku w Małopolsce sieci Szkolnych Klubów Wolontariatu.

Publikacja zawiera także starannie wyselekcjonowany wybór treści i opracowań z obszaru wolontariatu, które uznaliśmy za dobre i przydatne dla koordynatorów wolontariatu szkolnego. Uwzględniliśmy też nowe regulacje prawne, które dotyczą wolontariatu w szkole podstawowej.

A żeby było praktycznie i pomocnie - dołączyliśmy też wzory dokumentów i przykłady działań, a także opracowane przez nas scenariusze zajęć dotyczących wolontariatu, do wykorzystania w ramach np. godzin wychowawczych.

Mamy przekonanie, że rozwój wolontariatu dzieci i młodzieży, jako stałego i nieodłącznego elementu wychowania szkolnego, ma głęboki sens. W wolontariacie widzimy przestrzeń i możliwość kształtowania potrzebnej nam wszystkim codziennie wrażliwości, zaufania, odpowiedzialności za siebie nawzajem i prawdziwej solidarności. Uważamy, że inwestycja w aktywność społeczną dzieci jest warta podjęcia wysiłku! Sami przed laty tego doświadczyliśmy, wiemy jak wiele dobra może z tego wynikać (dla wolontariuszy i korzystających z ich aktywności) oraz ile radości i wzruszeń dla wszystkich to niesie. W myśl zasady, że doświadczenie mnoży się, gdy się je dzieli - chcemy je podawać dalej.

Organizacja wolontariatu na poziomie szkół podstawowych to nowe wyzwanie, które podjęliśmy w Stowarzyszeniu Sursum Corda (do tej pory dominował u nas wolontariat młodzieży i seniorów). To odpowiedź na reformę systemu szkół i pojawienie się w „podstawówkach” klas siódmych i ósmych, ale też wyjście naprzeciw zgłaszanemu przez nauczycieli zapotrzebowaniu. Zapraszamy Ciebie i społeczność Twojej Szkoły - nabierzcie wiatru w żagle i spróbujcie jakie to uczucie, gdy wspólnie można robić coś dobrego dla innych.

Od takich nauczycieli jak Ty zależy, czy i jaki to będzie miało ciąg dalszy...

Dać dzieciom skrzydła

”

Jestem mamą nastolatka. Po raz pierwszy byłam z niego ogromnie - do samego nieba dumna, gdy mając mniej więcej 10 lat paradował dziarsko w koszulce wolontariusza Sursum Corda po Miasteczku Galicyjskim w Nowym Sączu i zbierał datki na operację serca ciężko chorego chłopca. Nie byłam dumna dlatego, że kwestował. Byłam dumna widząc, że to, co robi, sprawia mu dużą radość. W jednej chwili straciły znaczenie jego trójki z matematyki. W mojej głowie zazieleniła się obłądnie cudowna myśl: „Będzie szczęśliwy!”.

Myśl, z której właśnie się przed Tobą wypowiadałam, była wtedy i jest dziś, po dziesięciu latach, moim osobistym pewnikiem. Obserwowałam to wielokrotnie: ktoś, kto umie czerpać radość z pomagania innym, bez względu na okoliczności losu będzie umiał cieszyć się życiem. Będzie też umiał mierzyć się z przeciwnościami.

Dziś Konrad ma 18 lat. Myśląc nad tym co napisać do tej książeczki, aby była zbiorem cennej teorii okraszanej dawką życiowej praktyki, postanowiłam spytać moją wyrośniętą już nieco latorośl: dlaczego lubisz pomagać? Co cię do tego prowokuje i co cię w pomaganiu cieszy? Dlaczego poświęciłeś godzinę życia na fotografowanie stron podręcznika dla koleżanki, która zawieruszyła swoją książkę tuż przed klasówką? Dlaczego poświęciłeś całe wakacje na pomoc ojcu przy ociepleniu domu? Dlaczego mozolnie, od kilku lat, uczysz pewną starszą panią obsługi komputera, choć starsza pani tydzień po każdej „lekcji” zapomina do czego służy klawisz „alt” i prawy przycisk myszy?

”

- Nie ma nad czym filozofować. Po prostu kiedy mogę i umiem komuś pomóc, to dobrze się z tym czuję. Szczególnie jeśli widzę, że coś się zmienia na lepsze. Ale nawet jeśli tego nie widzę, to spodziewam się, że tak jest, albo będzie - i to w zupełności wystarczy. To taki lek na wszystko, co jest niefajne na świecie - powiedział Konrad.

Dorzuć jeszcze odpowiedź na pytanie dlaczego zaczął pomagać. Przecież nigdy go do tego nie namawiałam, nie zmuszałam, nie prowokowałam. Tym bardziej nie namawiał go, ani nie zmuszał ojciec - podręcznikowy introwertyk.

”

- Widziałem jak ty i tato wkręcaliście się, jeśli komuś trzeba pomóc. Jak w dobry film, albo w świetną grę, albo w jakąś fajną muzykę. Więc spróbowałem i okazało się, że to działa też na mnie - powiedział.

Oczywiście są domy, w których nie odkryto jeszcze jaką frajdą jest pomaganie, ale nic straconego dla dzieci w owych domach dorastających. To samo spostrzeżenie, jakie mój syn poczynił przyglądając się rodzicom, może pojawić się w głowie dziecka obserwującego swoich rówieśników, nauczycieli, sąsiadów.

Oto pole do popisu dla Ciebie. Możesz sprawić, że Twój uczeń - właśnie dzięki Tobie - odkryje radość płynącą z pomagania.

Nie zawsze będzie to łatwe, ale psychologia będzie Ci sprzyjać. Zachowania prospołeczne, czyli wszystkie te, których celem jest dobro drugiego człowieka, mają kilka przyczyn działających na każdego z nas.

Bywa, że dyktuje je interes własny, związany z nadzieją na otrzymanie czegoś w zamian. Pomagając, intuicyjnie czujemy, że zadziała kiedyś norma wzajemności, że zwiększamy w ten sposób szanse, że w przyszłości, gdy znajdziemy się w potrzebie, doświadczymy bezcennego wsparcia innych. Klasyczne „coś za coś”, które możemy ubrać w ładną metaforę: „dobro wraca”. Bo wraca. Dobrzy ludzie częściej doświadczają dobra.

Ufność w powracające dobro jest jednak tylko jedną ze składowych „kół zamachowego” dobroczynności. Równie ważną rolę odgrywa przekonanie, że pomagając zyskamy aprobatę społeczną i podświadomie, albo świadomie, dążymy do związanego z tym wzrostu poczucia własnej wartości. Myślimy: „pomagam, to znaczy robię dobre rzeczy, a jeśli robię dobre rzeczy, to znaczy, że jestem wartościowym człowiekiem”. Znasz ten schemat rozumowania z autopsji? A jakże! Nie ma się czego wstydzić. Warto o nim pamiętać, jeśli los zetknie nas z kimś niedowartościowanym. Zaangażowanie kogoś takiego w wolontariat może okazać się świetnym sposobem na wszelakie kompleksy.

Są też takie przypadki, kiedy pomaganie uwalnia od napięcia, jakie pojawia się, jeśli jesteśmy świadkami jakiejś tragedii. Gdyby nie uruchomienie energii skierowanej na pomoc osobom doświadczającym nieszczęścia, musielibyśmy gryźć się z myślami skąd i dlaczego wokół nas tyle bólu i łez.

Jeśli do tego dodamy fakt, że dzieci najchętniej i najskuteczniej przyjmują postawy oraz wartości poprzez naśladownictwo i obserwację, to możliwość uczestniczenia w grupie rówieśniczej w pozytywnych wydarzeniach, dzielenie się zadaniami i odpowiedzialnością, radość z pozytywnych efektów, a także przeżywanie i dzielenie się pozytywnymi emocjami w efekcie podjętych i zrealizowanych działań

pomocowych - to doskonały sposób na budowanie u uczniów empatii, wrażliwości, satysfakcji i własnej wartości.

Jakkolwiek by nie rozważać, dobrze, że wymienione wyżej mechanizmy istnieją, bo dzięki nim wokół nas dzieje się ogromnie dużo dobra.

Czasem spotykamy na swojej drodze niezwykle ludzi, których motywy niesienia pomocy innym wydają się być nie napędzane żadnym ze wspomnianych mechanizmów. Mówimy o nich: altruści. To najczęściej osoby mające wybitną zdolność do empatii. Przyjrzyj się dorosłym i dzieciom w swoim otoczeniu. Na pewno są obok Ciebie tacy ludzie-anioty.

Pomóż im pomagać. Pomagać aniolom to sama przyjemność. Czasem rosną od tego pomagania skrzydła...

Pomaganie to także fantastyczna przygoda. Koordynatorka Szkolnego Klubu Wolontariatu działającego pod skrzydłami Stowarzyszenia Sursum Corda, w szkole w pódśadeckim Paszynie, **Kasia Winiarska-Janur**, już zdążyła się przekonać:

”

W wolontariat wpadłam przez przypadek. Impulsem była prośba o pomoc rodziców chłopców z głębokim upośledzeniem, którzy potrzebowali wsparcia w opiece nad dziećmi w sobotnie przedpołudnia. Początkowo to były dwa przypadki. Potem uzbierało się pięciu podopiecznych. Trochę po omacku, bez żadnego wsparcia, po partyzacku, bez żadnych umów wolontariackich i bez rad fachowców, rozkręcałyśmy działalność z grupą wolontariuszek. Cotygodniowe wizyty w domach podopiecznych okazały się chwilami pełnymi wyzwania zarówno dla mnie, jak i dla nich.

Również przez przypadek trafiłam na spotkanie koordynatorów Szkolnych Klubów Wolontariatu, gdzie otworzyły mi się oczy. Zobaczyłam ludzi z ogromnym doświadczeniem, którzy chętnie się nim dzielili. Uczyłam się ja i uczyli się moi wolontariusze. Wolontariat zaczynał być dla nas przygodą.

Wyjazdy szkoleniowe i integracyjne z wolontariuszami z innych klubów, wizyty studyjne w organizacjach pozarządowych, gra terenowa w instytucjach pomocowych, nauka przez zabawę, czyli najskuteczniejsza pod słońcem...

Podglądaliśmy co możemy przenieść na własne podwórko i to robiliśmy: mierzenie linijką świętego Mikołaja najdłuższych uśmiechów w szkole i szkolenia, na które przyjeżdżali do nas trenerzy i uczyli nas pierwszej pomocy, zabaw integracyjnych, animacji... Obserwowałam jak wolontariusze stawali się pewniejsi siebie, szukali rozwiązań.

Tak jest do tej pory! Przez ponad dziesięć lat koordynowałam i wspierałam wolontariuszy w różnym wieku, współpracując ze Stowarzyszeniem

Sursum Corda. Była to dorastająca młodzież, o której mówi się, że „jest trudna”, byli seniorzy, których często „spycha się na margines, bo już niepotrzebni” i małe dzieci z czwartej klasy: „takie nieporadne i niezorganizowane”. Wiem jednak jedno - jeżeli oddaję w ich ręce inicjatywę, ukierunkowuję odpowiednimi projektami i daję profesjonalne wsparcie - to w każdym wieku budzi się w większości z nich kreatywność, odpowiedzialność i zaangażowanie. Mogę wyliczać bez końca takie przykłady.

Jeden z nich dotyczy trudnych początków naszego pierwszego projektu pod hasłem: „Mieć wyobraźnię miłosierdzia”. Tworzyliśmy plan działań nie mając żadnych konkretnych pomysłów i tkwiąc w ślepych zaułku, w którym ucichła nasza burza mózgów. Myślę, że nikt nie chciał się wybijać, zresztą to były nasze początki i startowaliśmy ze świadomością zerowego doświadczenia. W pewnej chwili jedna z dziewczynek, Patrycja, w bardzo dojrzały sposób podała sposób na rozwiązywanie naszego problemu: „jeżeli mamy przesunąć głaz i każdy ciągnie go swoim sznurem, w swoją stronę, to nie ma szans, żeby się przesunął - ale spróbujemy ciągnąć w jedną stronę, łącząc ze sobą sznurki”.

Jest to cytat, który od lat powtarzam swoim wolontariuszom, bo wówczas przyniósł niesamowite efekty. Powstały grupy zadaniowe, które rozwijały się z dnia na dzień. Zaczęło się od sprzedaży popcornu i coli na przerwach, później był handel hamburgerami i hot dogami, a na koniec kawiarenka z ciastem i kawą na festynie zorganizowanym przez wolontariuszy. Druga grupa tworzyła biżuterię, a kolejna organizowała kółko taneczne i pomoc w nauce. Efektem końcowym były dwutygodniowe, wakacyjne zajęcia dla młodszych dzieci, zrealizowane na podstawie planów ułożonych samodzielnie przez młodzież. Za zarobione przez wolontariuszy pieniądze udało się zorganizować nawet wycieczkę do Krakowa. Patrycja jest dziś nauczycielką, a jej młodsze koleżanki kończą uczelnie pedagogiczne. Ważną rzeczą jest to, aby powierzać odpowiednie zadania właściwym wolontariuszom, tym którzy „czują” problem. Wykorzystywanie ich zdolności i predyspozycji daje im szansę na rozwój.

Jeśli do pomagania uda się zaangażować nawet nieliczną na początek grupę dzieciaków, w której wytonią się naturalni liderzy, można się spodziewać, że wkrótce staniemy się świadkami fantastycznego naśladownictwa. Najpierw z reguły nieświadomie patrzymy na efekt kameleona, polegający na wzajemnym, automatycznym i nieświadomym kopiowaniu zachowań. To zjawisko małym dzieciom pomaga nauczyć się języka, rozumienia i wyrażania emocji, a większym pomaga pomagać i prowokować do pomagania kolegów i koleżanki. Później dostrzegamy fenomen zjawiska konformizmu, czyli skłonności do przejmowania postaw i wartości innych...

To znane od wieków zjawisko spowodowało, że **Maria Olszyńska, koordynatorka Klubu Wolontariatu w nowosądeckiej Szkole Podstawowej nr 18** ma problem z ...koszulkami.

”

- Najmodniejszym, najbardziej pożądanym wśród młodzieży ubiorem stały się koszulki z nadrukiem „wolontariusz” i z logo Sursum Corda. W wolontariat zaangażowało się w pierwszym porwywie serc 15 osób. Gdy okazało się, że to fantastyczna przygoda, dziesięciorgu następnym uczniom musiałam obiecać, że od września będą mogli z nami działać. Muszę zamówić te t-shirty, bo co chwilę o nie dopytują - śmieje się nauczycielka.

Na pytanie skąd ta zaraźliwa jak grypa mania pomagania, pani Maria ma gotową odpowiedź: „młodzi chcą czuć się potrzebni”.

Udowodnili to najpiękniej tuż po święcie szkoły. Tak się złożyło, że uczestnicy tej uroczystości stali się świadkami pożaru mieszkania 80-letniej kobiety.

- Już następnego dnia uczniowie zaangażowali się spontanicznie w akcję pomocy i tuż przed zakończeniem roku szkolnego zorganizowali „zrzutkę”. Zebrali 280 złotych. Jak na dzieciaki z podstawówki - efekt piękny.

Maria i Wiesia - czyli dwuosobowe dowództwo drużyny dobrych dzieciaków z sądeckiej „osiemnastki” - są dumne.

Masz szansę dzielić z nimi to uczucie. Wsiadaj na pokład!

Wolontariat, czyli co ?

Słowo „**wolontariat**” pochodzi od łacińskiego **voluntas**, które oznacza **dobrowolność**.

I to właśnie jest fundament wolontariatu. Działamy, bo chcemy !

Dzieci pytane o wolontariat zwykle mówią o pomaganiu innym, robieniu tego bez wynagrodzenia, „na ochotnika”, „żeby innym pomóc, żeby żyło się nam lepiej, żeby działo się coś dobrego”. I idea ta w świadomości funkcjonuje od lat, ale dopiero w 2003 roku kwestie związane z wolontariatem doczekały się uregulowania w polskich

przepisach, a dokładnie w **ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie**¹.

Wg definicji ustawowej, **wolontariusz to osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz organizacji pozarządowych, organów administracji publicznej i jednostek organizacyjnych podległych organom administracji publicznej, podmiotów leczniczych oraz podmiotów wymienionych w art. 3, ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.**

W praktyce **podmiotami uprawnionymi, w których mogą angażować się uczniowie-wolontariusze**, są przede wszystkim organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje), kościoły oraz związki wyznaniowe i ich jednostki, różnego szczebla urzędy (np. gminy, miasta), jednostki organizacyjne prowadzone przez administrację publiczną (np. publiczne szkoły, przedszkola, OPSy, DPSy, gminne schroniska dla zwierząt, biblioteki, domy kultury, muzea, kluby sportowe) oraz publiczne podmioty lecznicze (np. szpitale, hospicja, zakłady opiekuńczo-lecznicze).

WAŻNE!

Zgodnie z przepisami **nie wolno angażować wolontariuszy w podmiotach komercyjnych**, a takimi są np. niepubliczne przedszkola, jeśli są prowadzone w formie działalności gospodarczej, **jak również w obszarze działalności komercyjnej prowadzonej przez jednostki uprawnione** (np. wydawnictwo, czy sklepik prowadzony przez kościół lub organizację pozarządową).

Kiedy mamy do czynienia z wolontariatem ?

Pomoc rodzinie lub przyjaciołom jest odruchem dbałości o bliskich, o wspólne relacje. To przejaw miłości i naturalna, życzliwa wymiana dobra z ważnymi dla nas osobami.

Aktywności, które możemy zakwalifikować jako wolontariat, to wszystkie dobrowolne i pożyteczne działania na rzecz szeroko rozumianego dobra

¹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z późn. zm.

wspólnego, m.in. innych ludzi (np. wykonanie prezentów świątecznych dla podopiecznych DPSu), zwierząt (zorganizowanie zbiórki karmy dla schroniska), środowiska naturalnego (posprzątanie śmieci w lesie), czy społeczności lokalnej (zorganizowanie festynu osiedlowego). W przepisach znajdziemy zapis, że wolontariusze mogą wspierać działalność pożytku publicznego, prowadzoną przez uprawnione podmioty.

Krótko mówiąc: z pracy wolontariuszy ma wynikać konkretne dobro lub zmiana na lepsze.

Wolontariat a udział w akcji charytatywnej

Często zdarza się, że wolontariat mylony jest z akcjami charytatywnymi, filantropią, czyli z działaniem związanym ze zbiórką pieniędzy lub rzeczy na ważny cel. Osoba, która podejmuje się organizacji całego przedsięwzięcia, np. zbierania nakrętek w szkole (przygotuje ogłoszenia, zorganizuje miejsce zbiórki oraz przewóz nakrętek) - jest wolontariuszem. Jednak uczniowie przynoszący nakrętki w ramach akcji są uczestnikami akcji/zbiórki charytatywnej - nie jest to jeszcze wolontariat. Podobnie jest w przypadku popularnej akcji „Góra Grosza”. Samo organizowanie akcji może leżeć w kompetencjach Szkolnego Klubu Wolontariatu, ale uczniowie dokładający się do góry grosza nie są wolontariuszami, tylko darczyńcami.²

Wolontariat formalny, czy raczej działania o charakterze wolontarystycznym ?

Idea wolontariatu zawiera w sobie to, do czego była, jest i zapewne zawsze będzie zobligowana każda szkoła, co wynika nie tylko z przepisów i wymagań ministerialnych, ale ze zwykłego zdrowego rozsądku i norm życia społecznego. Skoro naszym zadaniem jest przygotowanie i wychowanie ucznia do samodzielności, to dotyczy to nie tylko przekazania wiedzy o otaczającym go świecie, ale też uwrażliwienie na sprawy społeczne, potrzeby innych, zbudowanie postawy aktywności na rzecz środowiska, czy pomocy osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji.

² K. Kłosińska, *Wolontariat szkolny krok po kroku*, Miasto Stołeczne Warszawa, Warszawa 2016.

Dlatego w wielu nauczycielach mogą zrodzić się pytania: Po co zatem wolontariatowi towarzyszą formalności i przepisy, skoro chodzi o uruchamianie zwykłych odruchów ludzkiego serca u uczniów? Czy zawsze mamy do czynienia z wolontariatem i jego usankcjonowaną ustawowo formułą? No bo jeśli popatrzymy na młodsze dzieci, np. z klas I-III, które wymagają permanentnej opieki i nie są samodzielnie wyjść na ulicę, to przecież każdy nauczyciel powie, że chodzi raczej o osvajanie z terminem „wolontariusz” i „zabawę w dobre uczynki”, by było łatwiej w przyszłości przejść do konkretnej realizacji zaplanowanych aktywności, zdobywania doświadczeń, a w efekcie kształtowania trwale postawy pomocniczości, wrażliwości i społecznej aktywności.

Przed podjęciem decyzji o formule wolontariatu w szkole warto sprawę przemyśleć, mając na uwadze kogo i do czego chcemy angażować. Dopiero wtedy podejmujemy działania formalne, które mają być dostosowane do założonej koncepcji, a nie odwrotnie.

Jeśli skrupulatnie przyjrzymy się przepisom oświatowym, to znajdziemy tam sformułowania: „działania o charakterze wolontarystycznym”, „aktywność w formie wolontariatu”, „udział w działaniach z zakresu wolontariatu”. Czyli niekoniecznie chodzi o wolontariat w pełnym, ustawowym rozumieniu.

Tak więc poprawnym będzie, jeśli zostaniemy przy założeniu, że nasi uczniowie podejmują aktywność „o charakterze wolontarystycznym” w ramach działalności wychowawczej szkoły, pod stałą opieką nauczycieli, podobnie jak uczestniczą w innych, szkolnych zajęciach pozalekcyjnych. W takiej sytuacji nie będzie konieczności stosowania regulacji wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Niezależnie jednak od przyjętego założenia, w statucie szkoły trzeba zawrzeć informacje o sposobie organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu.

Poprawne więc będzie przyjęcie założenia, że np. w klasach I-V uczniowie podejmują z wychowawcami działania o charakterze wolontarystycznym i społecznym, włączając się w różnego rodzaju zaproponowane aktywności na terenie szkoły, zaś uczniowie klas VI-VIII mogą angażować się w wolontariat w ramach Szkolnego Klubu Wolontariatu, który jest aktywny nie tylko na terenie szkoły, a także na rzecz środowiska lokalnego, przy współpracy z podmiotami zewnętrznymi. I dopiero na tym drugim, bardziej świadomym etapie, zadbać o formalny charakter aktywności.

Powyższe założenie wpisuje się też w regulacje wynikające z kodeksu cywilnego. Dziecko do 13 roku życia nie ma zdolności do czynności prawnych (wszystkie decyzje i dokumenty podpisują rodzice), zaś pomiędzy 13 a 18 rokiem życia zyskuje

ograniczoną zdolność do czynności prawnych (zawarcie np. umowy wolontariackiej wymaga pisemnej zgody rodziców).

Należy pamiętać, że wolontariat w swoim założeniu jest działaniem dobrowolnym, w które każdy uczeń może się zaangażować, np. stając się aktywnym członkiem Szkolnego Klubu Wolontariatu.

Stworzenie warunków do działania w szkole uczniów-wolontariuszy nie zwalnia szkoły od realizacji działań wychowawczych z udziałem wszystkich uczniów, mających na celu rozwijanie u nich postaw prospołecznych i wrażliwości na potrzeby innych.

3

”

Czuć się potrzebnym - to jest wartość, której często nie zauważamy. Od roku, w ramach projektu Stowarzyszenia Sursum Corda pt. „Na dobry początek”, pracuję z dziećmi w wieku dziesięciu lat. Często słyszę od innych nauczycieli, że to orka na ugorze, jednak po półrocznej współpracy twierdzą, że jest to mit nie mający nic wspólnego z prawdą. Projekt rozpoczynaliśmy od profesjonalnie przygotowanych konspektów wprowadzających do pracy w wolontariacie. Dzieciaki odkrywają własny potencjał i wartości jakie niesie współdziałanie oraz planowanie pracy. Jednym z głównych zadań projektu był Festiwal Aktywności. Z zaskoczeniem obserwowałam niesamowitą konsekwencję dzieciaków w realizowaniu wybranych przez siebie zadań. Osoby, które wzięły na siebie promocję imprezy poprzez rozpowszechnienie ulotek nie tylko je rozprowadziły, ale ręcznie wykonały kilkadziesiąt barwnych i niepowtarzalnych plakacików, które roznieśli wśród sąsiadów. Świadomość, że są potrzebni w akcji pomocy finansowej, której celem jest zakup windy dla chłopca poruszającego się na wózku, sprawiła, że zmobilizowali się mimo niesprzyjających warunków. Niesamowita ulewa popsuta zupełnie plany naszej imprezy i zamiast wiejskiego festynu mieliśmy szkolną imprezkę na sali gimnastycznej. Jednak zaangażowanie młodzieży było niesamowite. Chłopcy sprawujący funkcje porządkowe przy dmuchanym skakańcu, choć sami aniołkami nie są - spisali się na medal, a dziewczynki odpowiedzialne za kiermasz rękodzieła wykazały się ponadprzeciętnymi zdolnościami handlowymi, bo sprzedały wszystkie rękodzieła i ...dodatkowo część dekoracji. Suma, jaką udało się zebrać była zaskakująca w stosunku do rozmiaru imprezy i to

³ Rozporządzenie MEN z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek.

dato im olbrzymi napęd do kolejnych działań, które inicjują i wciąż dopytują: co dalej?

Mój wolontariat przez ostatnie dziesięć lat stał się sposobem na życie i świetną przygodą. Każdy kolejny rok rozwija moje umiejętności, poszerza moją wiedzę i horyzonty. Początkowo bliscy patrzyli na to co robię bez przekonania. Dziś sami angażują się w pomaganie i mam wrażenie, że czerpią z tego taką samą satysfakcję jak ja. Chętnie zbieramy się w chłodną, październikową niedzielę na Charytatywny Bieg Bejorów, spotykamy się z wolontariuszami przy grillu i czekamy na kolejny sygnał pani Halinki z Sursum Corda, że jest taka, a taka propozycja do wspólnego działania - mówi Katarzyna Winiarska-Janur, koordynatorka Szkolnego Klubu Wolontariatu.

Wolontariat w szkole

Nowe obowiązki szkół w zakresie wolontariatu

Wg Ministerstwa Edukacji Narodowej, dzięki nowym rozwiązaniom wolontariat szkolny ma być bardziej dostosowany do różnych rodzajów i form aktywności młodych ludzi, co jednocześnie ma umożliwić zaangażowanie społeczne większej liczbie uczniów o różnorodnych predyspozycjach. Wprowadzane zmiany mają umożliwić udział szkołom i uczniom w szerokiej ofercie projektów odpowiadającej ich wartościom, postawom i potrzebom.

Spróbujmy pokrótce przeanalizować zapisy w zakresie wolontariatu szkolnego, jakie znajdziemy w obowiązującej ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe:

System oświaty zapewnienia kształtowania u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez **możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu**, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym.

art. 1 ust. 1 pkt 12

Wolontariat został usankcjonowany jako ważne narzędzie wychowania do osiągnięcia jednego z fundamentalnych celów systemu edukacji, dotyczącego aktywności obywatelskiej.

Dotąd działalność społeczna w szkołach mogła być prowadzona spontanicznie, według indywidualnej koncepcji jej organizatorów. **Nowe przepisy obligują szkoły do stworzenia konkretnych warunków do organizacji wolontariatu oraz realizacji działań w tym zakresie.**

Jak argumentują autorzy nowej podstawy programowej: „*kształcenie i wychowanie w szkole podstawowej powinno sprzyjać rozwijaniu postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów. Zadaniem szkoły jest (...) zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat.*”⁴

Dyrektor tworzy warunki do działania w szkole wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji.

art. 68 ust. 1 pkt 9

Oczywiście oznacza to nie tylko rozwijanie aktywności wolontariackiej **wewnątrz samej szkoły, z udziałem uczniów i nauczycieli, ale jest też zachętą do realizacji tego we współpracy z podmiotami zewnętrznymi**, co może być świetną okazją do poszerzenia i uatrakcyjnienia oferty edukacyjno-wychowawczej, czy profilaktycznej szkoły.

Szkoły, w ramach swojej pracy dydaktycznej oraz opiekuńczo-wychowawczej, mogą też korzystać ze wsparcia wolontariuszy zewnętrznych. Kwestię kto i w jakim zakresie może wspierać pracę szkoły jako wolontariusz, a także jakie kwalifikacje powinna posiadać taka osoba, regulują odrębne przepisy.

Obowiązek zawarcia w statucie szkoły informacji o sposobie organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu.

art. 98 ust. 1 pkt 21

Zgodnie z wytycznymi prawa oświatowego, najważniejszy dokument każdej szkoły - **statut - powinien klarownie opisywać sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu.** Przed wprowadzeniem zmiany do statutu warto zastanowić się nad formułą organizacyjną (np. Szkolny Klub Wolontariatu, sekcja przy Samorządzie Uczniowskim, zajęcia pozalekcyjne) oraz planowanymi rodzajami działań (obszarami aktywności) o charakterze wolontarystycznym. Niewystarczające jest ogólne stwierdzenie, że „w szkole realizowane są działania w zakresie wolontariatu”.

Ponieważ statut jest dokumentem wymagającym procesu zmian zatwierdzanych przez radę pedagogiczną, warto sformułować zapisy o działaniach na poziomie ogólności dającym możliwość późniejszego, elastycznego i efektywnego działania.

⁴ Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem - szkoła podstawowa, MEN i ORE, Warszawa 2017.

Do statutu sugerujemy wpisywać obszary działań w zakresie wolontariatu (np. na rzecz lokalnych organizacji społecznych, w obszarze kultury, sportu, na rzecz zwierząt, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, na rzecz seniorów, osób chorych i z niepełnosprawnością itp.). Podawanie zamkniętego i precyzyjnego katalogu spowoduje, że chcąc podjąć inną aktywność, trzeba będzie każdorazowo przegłosowywać zmianę w statucie szkolnym, co jest możliwe jedynie przy okazji posiedzenia rady pedagogicznej.

Kilka przykładów zapisów statutowych dot. wolontariatu w szkole zamieściliśmy na końcu publikacji.

Samorząd w porozumieniu z dyrektorem szkoły może podejmować działania z zakresu wolontariatu oraz może ze swojego składu wyłonić radę wolontariatu.

art. 85 ust. 6 i 7

Samorząd uczniowski może być jednym z podmiotów, którego struktura może być wykorzystana do podejmowania działań z zakresu wolontariatu w szkole. Oczywiście nie chodzi o to, żeby owa aktywność była zarezerwowana jedynie dla uczniów tworzących samorząd. **Każdy bowiem uczeń, nie tylko członek samorządu szkolnego, ma mieć możliwość podejmowania aktywności wolontariackiej w szkole i trzeba mu stworzyć warunki. Błędem byłoby przyjęcie założenia, że żeby uczeń podejmował aktywności wolontariackie, musiałby być członkiem samorządu.**

Aktywność samorządu w obszarze wolontariatu to tylko jedno z dodatkowych, możliwych zadań dla tego podmiotu, podobnie jak **opcjonalne jest wyłonienie rady wolontariatu spośród uczniów tworzących samorząd**. Nic nie stoi więc na przeszkodzie, żeby działania z zakresu wolontariatu w szkole były podejmowane przez samorząd uczniowski (miejsce aktywności dla jego członków) i równolegle przez np. Szkolny Klub Wolontariatu (miejsce aktywności pozostałych uczniów). Te dwa podmioty mogą ze sobą współpracować dla osiągnięcia większych rezultatów. Z naszego doświadczenia wynika też, że niekoniecznie nauczyciela będącego opiekunem samorządu uczniowskiego należy z automatu traktować jako szkolnego opiekuna/koordynatora ds. wolontariatu. Bardzo dobre wyniki daje synergia, czyli współpraca samorządu i jego opiekuna z uczniami-wolontariuszami i ich opiekunem. Tworzy się wtedy twórczy tandem szkolnych liderów.

Reasumując - w statucie warto więc zawrzeć zapis, że **„samorząd w porozumieniu z dyrektorem szkoły może podejmować działania z zakresu wolontariatu”**, co daje możliwość organizowania działań w obszarze wolontariatu przez samorząd oraz że **„w szkole może działać rada wolontariatu”**, co otwiera furtkę do powołania tego podmiotu, ale nie determinuje konieczności jego tworzenia.

Strukturę rady wolontariatu i jej kompetencje ustala samorząd uczniowski w swoim lub odrębnym regulaminie.

Jeśli ze składu samorządu ukonstytuuje się rada wolontariatu, należy pamiętać, że:

Skład rady wolontariatu ogranicza się wyłącznie do członków samorządu uczniowskiego. Zatem dyrektor, rada pedagogiczna, czy rada rodziców nie mają kompetencji do wypowiedzania się w imieniu samorządu i samej rady.

Rada może koordynować zadania z zakresu wolontariatu, m.in. poprzez: diagnozowanie potrzeb społecznych w środowisku szkolnym czy w otoczeniu szkoły, opiniować oferty działań, decydować o działaniach do realizacji. **Rada wolontariatu nie jest tworem, do którego może „zapisać się” każdy uczeń, żeby stać się „wolontariuszem”!** Zatem samo stworzenie rady wolontariatu nie jest wystarczające do spełnienia ustawowego kryterium dotyczącego organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu w szkole. Ponieważ sporo szkół popelnia tu błąd - jeszcze raz podkreślamy - to tylko opcjonalny dodatek.

”

Wolontariat rozwija i zmusza do inicjatyw nie tylko wolontariuszy, ale również koordynatorów. Przykładem była inicjatywa Samanty, bardzo kreatywnej dziewczyny, która przyszła pewnego dnia z pomysłem, aby ... zostawić po sobie drzewa, które przyczynią się do czegoś dobrego. Trzeba więc było znaleźć odpowiedź na pytania: skąd wziąć drzewa, gdzie je posadzić i co zrobić, aby niosły ze sobą dobro. Z pomocą przyszła nam nauczycielka przyrody, która wskazała nam działkę oraz podpowiedziała, że jej bratanek zbiera pieniądze na operację. Pomysł jak zdobyć sadzonki zaświtał w głowach wolontariuszy, którzy przypomnieli sobie, że jest taka instytucja jak nadleśnictwo. I wtedy pojawiła się twórcza myśl: wielka szkolna aukcja drzew! Nie pozostało nic innego jak zaprosić gości z nadleśnictwa, którzy chętnie przyjechali, dobrali rodzaj drzew i ofiarowali sadzonki na spory zagajniczek. Wśród nich były dwa świerki z nasion poświęconych przez Papieża Benedykta XVI. To właśnie o te świerczki klasy licytowały się najbardziej zawzięcie. Zebrana kwota rosła z dnia na dzień. Drzewa również rosły i mam nadzieję, że Samanta odwiedzając rodzinną miejscowość patrzy dziś na nie z dumą. Ja zdobyłam dzięki tej akcji umiejętność współpracy z różnymi instytucjami, które odwiedzamy z wolontariuszami. Nie zawsze przyczyną tych wizyt jest sponsoring. Chodzi również o wsparcie prac. Przy sadzeniu drzewek i palikowaniu pomagali nam na przykład kajakarze z sądeckiego klubu Start i stolarz, który przygotował paliki.

Model organizacyjny Szkolnego Klubu Wolontariatu (SKW)

SKW to rodzaj dodatkowych zajęć organizowanych w szkołach. Tworzy go grupa uczniów danej szkoły, najczęściej z różnych klas, która przy wsparciu nauczyciela-opiekuna organizuje i angażuje się w różne przedsięwzięcia społeczne.

Akcje prowadzone przez SKW mogą być realizowane zarówno w szkole, jak i poza nią - we współpracy z wcześniej wymienionymi podmiotami, upoważnionymi do korzystania ze świadczeń wolontariuszy.

SKW powoływany i prowadzony w pełnym zakresie przez szkołę, na podstawie zapisów w statucie szkoły i wewnątrzszkolnych dokumentów

W takim przypadku to szkoła samodzielnie powołuje SKW na podstawie statutu, dyrektor szkoły lub upoważniony przez niego nauczyciel zawiera z uczniami porozumienia wolontariackie (zasady zawierania porozumień i sytuacje gdy nie jest to konieczne są opisane w innej części broszury), planuje i organizuje działania, tworzy warunki i dba o odpowiednie wyposażenie konieczne do prowadzenia działań - czyli realizuje wszystkie działania formalne wynikające z działu III ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Jest to wówczas jednostka, działająca w ramach struktur szkolnych, w oparciu o szkolne dokumenty. Może podejmować inicjatywy na rzecz szkoły i środowiska zewnętrznego, pozyskiwać sojuszników i współpracowników, ale pełną odpowiedzialność za to co dzieje się w klubie oraz za stosowanie obowiązujących przepisów i prowadzenie dokumentacji - ponosi szkoła.

SKW prowadzony we współpracy z organizacją pozarządową

Zwykle w takim przypadku powstanie SKW wg procedury opisanej wcześniej, zaś wzajemne relacje reguluje podpisywane porozumienie pomiędzy szkołą, a stowarzyszeniem lub fundacją.

W tej formule są dwa modele formalno-organizacyjne:

- stroną zawierającą porozumienia z wolontariuszami może być szkoła (uczniowie są wówczas wolontariuszami szkoły), a organizacja wspiera działalność Klubu lub
- stroną zawierającą porozumienia z wolontariuszami może być organizacja pozarządowa (uczniowie, choć mogą działalność realizować w szkole, stają się wolontariuszami organizacji), która bierze na siebie wszystkie obowiązki formalno-prawne.

Wartością dodaną przy współpracy z wybraną organizacją zwykle jest wsparcie szkoleniowe, rzeczowe (wyposażenie, koszulki, materiały promocyjne), które pochodzi z pozyskiwanych przez nią na ten cel dotacji i grantów.

Istotnym atutem nawiązania współpracy z organizacją pozarządową przy prowadzeniu SKW jest też możliwość współpracy z innymi szkołami w ramach sieci SKW, wspieranych przez wybraną organizację. Wspólne akcje, rywalizacja, czy konkursy uatrakcyjniają działanie. Używając słów młodej wolontariuszki Patrycji: „ciągniemy głaz w jedną stronę, łącząc ze sobą sznurki”.

Tak właśnie jest w prowadzonej w Małopolsce przez nasze Stowarzyszenie Sursum Corda sieci Szkolnych Klubów Wolontariatu. Nauczyciele - koordynatorzy SKW - mogą liczyć m.in. na szkolenia i przygotowanie do pracy, wsparcie merytoryczne w codziennym działaniu, wyposażenie i pomoc rzeczową, materiały promocyjne (koszulki, identyfikatory, smycze, plakaty, tabliczki itp.). Ma też miejsce wspólne planowanie akcji, spotkania integracyjne, wymiana doświadczeń z innymi koordynatorami i uczniami, pomoc w promocji oraz powstaje oferta zajęć szkoleniowych dla uczniów, którą realizują następnie trenerzy stowarzyszenia. Dodatkowo dajemy możliwość współpracy z kilkudziesięcioma lokalnymi podmiotami, z którymi mamy zawarte umowy o współpracy, gdzie mogą być delegowani do wykonywania określonych świadczeń uczniowie-wolontariusze.

W ramach naszej sieci można też liczyć na wsparcie formalno-prawne, jak również współpracę przy wspólnych wydarzeniach, np. w ramach Światowego Dnia Wolontariusza, kampaniach promocyjno-edukacyjnych. Tradycją stało się też wydawanie wspólnego kalendarza wolontariackiego oraz prowadzenie dedykowanych fanpage'y na Facebooku, prowadzimy też wspólne działania medialno-promocyjne.

Jak zostać wolontariuszem ?

Porozumienie wolontariackie

By podjąć współpracę z wolontariuszem w zgodzie z obowiązującymi przepisami - **zawsze konieczne jest zawarcie w tej kwestii stosowanego porozumienia z uczniem**. Jego forma jest uzależniona od czasu trwania takiej współpracy:

Angaż uczniów do wolontariatu na okres DO 30 DNI - to wystarczy forma ustna porozumienia wolontariackiego (ale wg ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie pojawia się konieczność objęcia wolontariusza dodatkowym ubezpieczeniem NNN w zakresie wykonywanych przez niego świadczeń wolontariackich). Na życzenie ucznia lub rodziców jest konieczność pisemnego potwierdzenia treści zawartego porozumienia.

Współpraca obejmująca okres POWYŻEJ 30 DNI (np. semestr szkolny lub cały rok szkolny) - w tym przypadku **konieczne musimy zachować formę pisemną porozumienia z wolontariuszem**. Co istotne, przy wolontariacie trwającym powyżej 30 dni odpadają nam obowiązki ubezpieczeniowe, bo skarb państwa gwarantuje zabezpieczenie dla wolontariusza, z którym podpisaliśmy stosowne porozumienie.

W żadnym z powyższych przypadków nie jest istotny element częstotliwości wykonywania świadczenia wolontariackiego - znaczenie ma czas, na jaki zawieramy porozumienie z wolontariuszem.

W przypadku wolontariatu szkolnego współpraca zwykle ma charakter długoterminowy i trwa przez większą część roku szkolnego (powyżej ustawowych 30 dni). W tej sytuacji koniecznością będzie zawarcie pisemnego porozumienia.

Choć sami jesteśmy przeciwnikami nadmiernej biurokracji - **rekomendujemy, by bez względu na okres angażowania uczniów-wolontariuszy stosować formę pisemną zawieranych porozumień**, zwłaszcza gdy są planowane działania poza terenem szkoły, w czasie pozalekcyjnym. Wszystkim stronom (rodzicom, dzieciom, szkole i podmiotom korzystającym ze świadczeń wolontariuszy) będzie dawało to poczucie bezpieczeństwa i unikniemy ewentualnych nieporozumień.

W przypadku SKW prowadzonego samodzielnie przez szkołę, porozumienie z wolontariuszem lub jego rodzicami z ramienia szkoły podpisuje dyrektor szkoły,

ponieważ zgodnie z przepisami on kieruje szkołą i jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, przewodniczącym rady pedagogicznej oraz sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole. Można zapytać dyrektora o ewentualność udzielenia pisemnego pełnomocnictwa dla wybranego pracownika szkoły, do reprezentowania dyrektora szkoły w zakresie zawierania porozumień z uczniami-wolontariuszami.

W przypadku prowadzenia SKW przy współpracy z organizacją pozarządową - stroną zawierającą porozumienia wolontariackie może być ta organizacja lub szkoła. Zależy to od uregulowań w umowie między podmiotami. Jeśli do zawierania porozumień zobowiązała się organizacja, by nie było konieczności regularnego dostarczania porozumień do podpisu do biura stowarzyszenia lub fundacji - opiekunowie SKW mogą zapytać o możliwość udzielenia im pisemnego pełnomocnictwa przez zarząd organizacji do zawierania takich umów, podobnie jak w przypadku wcześniej opisanego rozwiązania szkolnego.

Zasady podpisywania porozumień wolontariackich

W przypadku osób niepełnoletnich zasady zawierania wszelkich umów reguluje kodeks cywilny i musimy je mieć na uwadze przy zawieraniu porozumień z uczniami-wolontariuszami (dotyczy szkoły, jak i podmiotów zewnętrznych):

-
- **UCZEŃ PONIŻEJ 13 ROKU ŻYCIA** - w jego imieniu **porozumienie zawiera rodzic lub prawny opiekun**. Warto zaprosić do podpisania porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontariackich także dziecko, które z pewnością poczuje się przez to bardziej docenione i ważne, niemniej jednak należy mieć świadomość, że **brak podpisu rodzica powoduje nieważność porozumienia zawartego wyłącznie z uczniem**.
 - **UCZEŃ POWYŻEJ 13 ROKU ŻYCIA, A PRZED UKOŃCZENIEM 18 LAT** - możemy zawrzeć z nim **porozumienie wolontariackie za zgodą co najmniej jednego rodzica lub opiekuna prawnego**. Zgodę w formie pisemnej przedstawia uczeń przy podpisywaniu porozumienia.
-

Nie ma nigdzie w przepisach określonego wzoru porozumienia o wykonywanie świadczeń wolontariackich, dlatego każdy może go sobie stworzyć samodzielnie, adekwatnie do potrzeb, pamiętając by wpisać do niego wymagane przez ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kwestie (m.in. tryb rozwiązania porozumienia). Reszta to kwestia na co obie strony się zgadzają i czego od siebie oczekują.

Obowiązkiem strony zawierającej porozumienie z wolontariuszem jest:

- poinformowanie wolontariusza o jego prawach i obowiązkach wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (np. że ma prawo otrzymać zaświadczenie potwierdzające bycie wolontariuszem),
jak również:
- poinformowanie o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przez zagrożeniami,
- zapewnienie wolontariuszowi, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania świadczeń oraz zapewnienie takich warunków (np. przekazanie wolontariuszom worków, rękawiczek i narzędzi do akcji zbierania śmieci w lesie),
- pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, koszty podróży służbowych i diet (wolontariusz może w formie pisemnej, pod rygorem nieważności, zwolnić korzystającego w całości lub części tego obowiązku).

Oczywiście najlepiej i najbezpieczniej powyższe kwestie wpisać i uregulować w zawieranym z wolontariuszem porozumieniu.

Kiedy nie trzeba zawierać porozumień z uczniami-wolontariuszami ?

W przypadku młodszych dzieci (zwłaszcza do 13 roku życia, które nie mają zdolności do czynności prawnych) można przyjąć zasadę, że osławiamy je z ideą wolontariatu i zachęcamy do „aktywności o charakterze wolontariackim”. Wówczas nie mówimy o nich, że są „wolontariuszami”, a jedynie „podejmują aktywności z zakresu wolontariatu”. Takie właśnie sformułowania znajdziemy w przepisach oświatowych.

Jeśli uczniowie swoją aktywność społeczną realizują w ramach zajęć dodatkowych na terenie szkoły i działają wyłącznie pod stałą opieką nauczyciela, mogą „być wolontariuszami” (a tak naprawdę wykonywać działania o charakterze wolontariackim) bez względu na wiek i w ten sposób być aktywnym w tym kierunku na takich samych zasadach, jak rozwijają swoje umiejętności na zajęciach dodatkowych z danego przedmiotu lub kółka zainteresowań - w tym przypadku zawieranie porozumień z uczniami nie jest koniecznością.

Nauczyciel organizując działania wolontariackie w szkole w ten sposób
- prowadzi dziennik zajęć dodatkowych/pozalekcyjnych.

Wskazane byłoby - podobnie jak w przypadku wycieczek szkolnych - uzyskanie wcześniejszej zgody rodziców lub opiekunów prawnych na udział w zajęciach Szkolnego Klubu Wolontariatu, a zwłaszcza na wykonywanie ewentualnych działań poza szkołą.

Współpraca z podmiotami zewnętrznymi

Często zdarza się, że do szkoły zwraca się z prośbą o oddelegowanie do współpracy jakaś zewnętrzna organizacja, czy instytucja uprawniona do korzystania ze świadczeń wolontariuszy. W takim przypadku z przedstawicielem takiego podmiotu konieczne należy rozważyć kwestie w jakiej formule ta współpraca ma przebiegać.

Oczywiście współpraca z zewnętrznymi organizacjami i podmiotami może być świetną przygodą i bardzo wartościowym doświadczeniem. Szczerze do tego zachęcamy! Należy jednak zachować szczególną roztropność kierując uczniów do udziału w krótkotrwałych wydarzeniach organizowanych przez stowarzyszenia, fundacje, czy kościół poza szkołą (np. zbiórki żywności, darów, karmy, pieniędzy do puszek). Zwłaszcza w sytuacji, gdy uczniom nie towarzyszy nauczyciel - opiekun ze szkoły. W sytuacji jakiegokolwiek wypadku czy urazu może być problem z odszkodowaniem i odpowiedzialnością cywilną.

Jeśli zewnętrzny, uprawniony podmiot prosi o oddelegowanie określonej ilości uczniów i dodatkowo działania mają odbywać się poza szkołą, bez opieki nauczyciela z macierzystej szkoły - uczniowie de facto stają się wolontariuszami zewnętrznego podmiotu, który ma obowiązek spełnić zasady określone w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, m.in. zawrzeć stosowne porozumienia z uczniami: ustne + ubezpieczenie NNW (zaangażowanie uczniów do 30 dni) lub pisemne, bez konieczności wykupywania specjalnej polisy (współpraca powyżej 30 dni). Warto byłoby tę kwestię uregulować w stosownym porozumieniu pomiędzy szkołą, a podmiotem zewnętrznym.

Jeśli zewnętrzny podmiot tylko prosi o włączenie się Szkolnego Klubu Wolontariatu do współpracy, a działania mają odbywać się pod stałą opieką nauczyciela ze szkoły macierzystej - nie ma konieczności zawierania z uczniami dodatkowych porozumień, bowiem współpracę należy traktować jako dodatkową formę działań szkolnych, niezależnie czy uczniowie angażują się na terenie szkoły, czy poza nią.

W tym przypadku także warto zadbać o porozumienie pomiędzy szkołą, a podmiotem zewnętrznym, które czytelnie określi zasady współpracy i angażowania uczniów, a co za tym idzie, odpowiedzialności za bezpieczeństwo dzieci.

Istotnym więc kryterium jest fakt, czy działania wolontariackie odbywają się z udziałem i pod opieką nauczyciela ze szkoły uczniów.

Skoro wolontariat to działanie dobrowolne, czy powinniśmy zachęcać do niego uczniów ?

Do szkolnego klubu wolontariatu każdy uczeń zgłasza się z własnej, nieprzymuszonej woli, odpowiadając tym samym na swoje wewnętrzne motywacje. Co jednak z dziećmi, które nigdy wcześniej nie miały do czynienia z wolontariatem ani wzorcami, dzięki którym mogłyby tę ideę poznać? Prawdopodobnie nie wiedząc czym jest wolontariat, nie będą zainteresowane dołączeniem do klubu wolontariatu. Dlatego o wolontariacie warto mówić, tym bardziej jeżeli Szkolny Klub Wolontariatu ma już za sobą mniejsze, czy większe sukcesy. Uczniowie powinni znać założenia klubu, zasady jego funkcjonowania oraz organizowane przez

niego akcje. Warto mówić o tym, co można zyskać dzięki zaangażowaniu się w wolontariat.⁵

Wolontariat na świadectwie i przy rekrutacji

Rozporządzenie MEN z 26 kwietnia 2018 roku⁶ mówi, że:

Na świadectwach szkolnych promocyjnych i świadectwach ukończenia szkoły, w części dotyczącej szczególnych osiągnięć ucznia, odnotowuje się m.in. osiągnięcia w aktywności na rzecz innych ludzi, zwłaszcza w formie wolontariatu lub środowiska szkolnego.

Nie ma określonego kryterium ile należy przepracować godzin, w jakiej formie swoją aktywność realizować, by ową adnotację otrzymać. **Dla uporządkowania i czytelności warto byłoby tę kwestię uregulować** np. wewnątrzszkolnym systemie oceniania lub statucie, analogicznie jak reguluje się zasady dotyczące kryteriów oceny z zachowania. Unikniemy wówczas sytuacji, kiedy to uczeń lub jego rodzice będą oczekiwać takiego wpisu, zwłaszcza na koniec klasy ósmej, w zamian za udział np. w jednorazowej, godzinnej akcji „sprzątanie świata”. Czytelne kryteria wykluczą roszczeniowość i uznaniowość uzyskiwania wpisów oraz przyczynią się do budowania u ucznia postawy faktycznego zaangażowania i odpowiedzialności.

Ustawodawca zachował konsekwentną logikę wcześniejszych zapisów, uznając, że w procesie rekrutacji do szkół ponadpodstawowych będą brane pod uwagę m.in. „osiągnięcia w zakresie aktywności społecznej, w tym na rzecz środowiska szkolnego, w szczególności w formie wolontariatu”, za co **można otrzymać aż 3 dodatkowe punkty**⁷.

Wolontariat jest nieodpłatny, ale nie darmowy

Wolontariat jest oczywiście nieodpłatną formą angażowania się w różne inicjatywy, niemniej jednak należy pamiętać, że jego **organizacja zawsze będzie wymagać nakładów finansowych lub rzeczowych**.

⁵ K. Kłosińska, *Wolontariat szkolny krok po kroku*, Miasto Stołeczne Warszawa, Warszawa 2016.

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 26 kwietnia 2018 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych

⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 roku w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół i placówek

Dotyczy to opisywanych wcześniej ubezpieczeń w przypadku porozumień zawieranych na okres do 30 dni, jak również zwrotu ponoszonych przez wolontariuszy kosztów. Wyobraźmy sobie sytuację, że nasi uczniowie-wolontariusze chcą podjąć się stałej opieki nad miejscem pamięci, do którego trzeba będzie dojeżdżać kilkanaście kilometrów, całą grupą, raz na kwartał. Troską strony korzystającej (np. szkoły, gminy) powinno być pokrycie kosztów transportu i koniecznych do sprzątnięcia materiałów i urządzeń.

Nie powinno się oczekiwać, że oprócz swojego wolnego czasu, wolontariusze dołożą do tego jeszcze swoje środki finansowe, zwłaszcza, że nie są osobami zarabiającymi, tylko będą zmuszeni prosić o to rodziców.

Także, przygotowując się do utworzenia Szkolnego Klubu Wolontariatu, warto pomyśleć o **kosztach promocji** (plakaty, ulotki, koszulki, identyfikatory), **potrzebnych materiałach do działania** (np. mat. papiernicze, puszki, sprzęt specjalistyczny, materiały szkoleniowe), **jak również elementach motywacyjnych i integracyjnych** (nagrody, medale, podziękowania, wspólne wyjście na pizzę, grill).

Dlatego warto - przygotowując się do utworzenia SKW - zastanowić się nad rozwiązaniem kwestii kosztów organizacji wolontariatu szkolnego. Być może rozmowa z dyrekcją szkoły, radą rodziców lub organizacją pozarządową rozwiąże problem koniecznych nakładów, tak, by nie ponosili ich dodatkowo uczniowie-wolontariusze.

”

Inną umiejętnością, którą musiałam opanować pomimo wielu oporów, było funkcjonowanie w mediach społecznościowych. Zrozumiałam, że trzeba iść z duchem czasu. Wszelkie wiadomości, pochwały i nagany do współczesnych młodych najszybciej i najsukcesyjniej docierają przez Facebooka. Dzięki temu narzędziu powstają sprawnie i szybko różnorodne imprezy. Gdy zwołuję spotkania w sposób tradycyjny - umawiałam się tygodniami, a jeśli napiszę informację w facebookowej społeczności zrzeszonej w wolontariacką grupę i wskażę konkretny problem - to już za chwilę moi wolontariusze przychodzą z gotowym rozwiązaniem problemu. Lubią również czytać w sieci o swoich działaniach, udostępniają posty, lajkują. Wspólnie prowadzimy dwa profile, dzięki którym możemy być skuteczniejsi.

Wykorzystując media społecznościowe udało nam się przygotować akcję wpisującą się w uroczy projekt „Urodziny na lekarstwo”. Wzięła w nim

udział grupka prężnie działających dzieciaków: zaradny i elokwentny Dawid, który zdobył mnóstwo słodyczy, Asia i Angelika - organizatorki katering dla 50 osób zaproszonych w tajemnicy na urodziny kolegi z porażeniem mózgowym, Sonia i Daria malujące twarze dzieciakom, Natalia pilnująca porządku i dekoracji i Juleczka, która uspokajała wszystkich słowami „spoko, spontan jest najlepszy”. Było spotkanie rodzinne z mnóstwem wzruszeń, integracja całej klasy jubilata i sympatyczne zamieszanie wśród paraolimpijczyków i olimpijczyków, którzy wspomogli nas prezentami oraz życzeniami przekazanymi za pośrednictwem Facebooka. To zasługa Dominika i Marcina. Nie liczył się prezent - choć też był istotny - ale fakt, że szkoła na kilka godzin stała się miejscem życzliwości i wspaniałej zabawy. Pieniądze, które wolontariusze otrzymali z Sursum Corda na organizację imprezy były wyłącznie niewielkim zaczynem, z którego urósł potężny bochen chleba. Podzielili się nim wszyscy czując, że stali się w tym dniu ważni i potrzebni.

Sam jubilat również został wolontariuszem i bardzo chętnie - pomimo ograniczeń ruchowych - uczestniczy w naszych akcjach. Wózek, na którym się porusza nie przeszkadza mu w wolontariackiej pracy, a wolontariat pomaga mu zdobywać nowe doświadczenia, ale również jest okazją do pokonywania barier i nawiązywania przyjaźni.

W ubiegłym roku nasz Szkolny Klub Wolontariatu został zaproszony do współpracy w organizacji koncertu pod hasłem „Mała rzecz w wielkiej sprawie”, organizowanego przez sąsiadów dzieci osieroconych w wyniku wypadku drogowego. Warunki lokalowe były trudne: mnóstwo ludzi i mało miejsca, więc Walek kwestował przy wejściu, wciśnięty ze swoim wózkiem inwalidzkim w niewielkie stoisko z ciasteczkami. Po przeliczeniu zawartości puszek okazało się, że kwota jaką zebrał przebiła wielokrotnie zawartość wszystkich pozostałych puszek. Wykazał mnóstwo zaangażowania sprzedając ciasteczka. Użył w relacjach z uczestnikami koncertu swojej inteligencji, poczucia humoru i umiejętności motywowania innych do pomocy. Z adresata pomocy pięknie przeobraził się w sprawcę pomagania w pięknym stylu.

Wolontariat ma sens

Wolontariat może i powinien być powiązany z **programami nauczania i programem profilaktyczno-wychowawczym szkoły** - wtedy jego oddziaływanie będzie bardziej intensywne, systemowe i trwałe. Nie musi być nudny ani żmudny, może wiązać się z pasjami i zainteresowaniami dzieci i młodych ludzi. Nie może być przymusowy, szkoła może jednak go popularyzować i wspierać oraz doceniać uczniów, którzy są gotowi działać na rzecz innych.

Utworzenie Szkolnego Klubu Wolontariatu umożliwia ujęcie spontanicznych przedsięwzięć, akcji w systematyczną, długofalową pomoc potrzebującym. Ta forma pozwala określić jasne zasady współpracy, zrozumiałe dla wszystkich członków klubu. Umożliwia ona podjęcie szerokiej współpracy nie tylko z uczniami szkoły, ale także ze środowiskiem skupionym wokół szkoły, absolwentami, rodzicami, przedstawicielami organizacji pozarządowych, instytucji społecznych.⁸

W Stowarzyszeniu Sursum Corda często mówimy, że „Dobro to nie jest wiedza, to jest czyn”. Tak samo jest z wolontariatem. To kuźnia aktywności społecznej, poligon planowania i realizacja konkretnych działań. Wolontariat uczy odpowiedzialności, aktywności, brania spraw w swoje ręce oraz planowania i mierzenia się z rzeczywistością. Dlatego rozwija umiejętności i kształtuje postawy, które są niezwykle potrzebne każdemu.

Korzyści z wolontariatu

Dla uczniów	Dla szkoły
Rozwijanie kompetencji społecznych, w tym współpracy w grupie	Rozszerzenie oferty zajęć dodatkowych w szkole
Nabywanie umiejętności organizacyjnych	Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym
Wzmocnienie skuteczności zarządzania czasem	Możliwość prowadzenia wewnętrznych działań pomocowych
Rozwijanie pasji i szansa na odkrycie nowych zainteresowań	Promocja szkoły na zewnątrz, budowanie pozytywnego wizerunku
Poznanie ciekawych osób i miejsc	

⁸ Red. Sylwia Żmijewska-Kwirąg, *Kto na ochotnika? Szkolne programy wolontariatu*, Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2017.

Do dzieła !

Etapy powstania Szkolnego Klubu Wolontariatu

Dostosowanie dokumentów szkolnych do przepisów oświatowych

- Wprowadzenie zapisu do statutu szkoły dot. organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu
- Ewentualne powołanie przy SU rady wolontariatu (aktualizacja regulaminu SU lub stworzenie osobnego regulaminu RW)

Wyłonienie Koordynatora Szkolnego Klubu Wolontariatu

Koordynator odpowiada m.in. za wyznaczanie kierunków prac koła, organizację spotkań wolontariuszy, określanie terminów realizacji zadań. Do jego głównych zadań należy:

- promocja idei wolontariatu wśród uczniów i ich rekrutacja,
- wyznaczanie zadań odpowiednich do profilu i zainteresowań wolontariusza,
- nadzorowanie pracy wolontariuszy,
- przygotowanie stanowisk pracy oraz samych wolontariuszy do pracy,
- określenie warunków współpracy,
- dopilnowanie wszelkich formalności, w tym m.in. zawarcie porozumień
- utrzymywanie stałego kontaktu z wolontariuszami,
- nagradzanie i podtrzymywanie motywacji wolontariusza,
- rozwiązywanie trudnych sytuacji.

Ważne, by była to osoba, która lubi działać społecznie, potrafi rozwijać kreatywność uczniów i jest otwarta na proponowane przez nich inicjatywy. Musi być lubiana i akceptowana przez uczniów. Postawa opiekuna, który będzie reprezentował uczniów, przełoży się na postawę i zaangażowanie uczniów-wolontariuszy.

Pozyskanie chętnych członków

Uczniów można zachęcić do działania na kilka sposobów:

- tradycyjną metodą są spotkania informacyjne w klasach,
- można zaprosić na spotkanie aktywnego wolontariusza-rówieśnika (z innej szkoły, lokalnej organizacji pozarządowej), by opowiedział o swojej działalności.
- można wykorzystać radiowęzeł, plakaty wykonane przez uczniów, stałą ścienną gazetkę szkolną z informacjami o aktualnie organizowanych akcjach, najbliższych szkoleniach,
- utworzenie zakładki na stronie internetowej szkoły dotyczącej wolontariatu

Ustalenie zakresu działania

Szkolne koła działają głównie na rzecz dwóch grup docelowych:

- rówieśników: kolegów ze szkoły, którzy mają problem np. z zaległościami w nauce lub są w trudnej sytuacji materialnej (pomoc anonimowa),
- lokalnych instytucji i organizacji.

Można rozejrzeć się w gminie, jakie organizacje i instytucje znajdują się w otoczeniu szkoły - wolontariusze mogą działać na rzecz klientów tych instytucji lub wspierać bezpośrednio strukturę lub projekty instytucji i organizacji .

Przeprowadzenie szkoleń dla członków Szkolnego Klubu Wolontariatu

Szkolenie podstawowe na temat praw i obowiązków wolontariuszy, czym jest wolontariat oraz szkolenia motywacyjne - może je przeprowadzić opiekun. Dobrze jest jednak zaprosić w tym celu przedstawiciela lokalnej organizacji pozarządowej lub Centrum Wolontariatu

Opracowanie dokumentacji Szkolnego Klubu Wolontariatu

Warto stworzyć z wolontariuszami m.in. regulamin szkolnego koła, jego nazwę i logo. Te dokumenty nie są obligatoryjne, lecz warto je wypracować, ponieważ zwiększa to pewnego rodzaju renomę bycia członkiem szkolnego klubu wolontariatu.

Warto wprowadzić też warunki dot. częstotliwości i czasu spotkań, a także opisać jakie kryteria powinien spełnić uczeń, by uzyskać zaświadczenie uprawniające do uzyskanie stosownego wpisu na świadectwie szkolnym.

Opracowanie planu działania Szkolnego Klubu Wolontariatu

Plan systematyzuje pracę, a uczniowie wiedzą, jakich działań mogą się spodziewać w danym roku szkolnym. Przykładowo:

- wrzesień to dobry czas na rozpoczęcie całorocznych akcji typu zbiórka nakrętek, baterii, okularów,
- w okresach świątecznych można uwzględnić zbiórki żywności, darów dla najbardziej potrzebujących lub organizację spotkań okolicznościowych dla podopiecznych.

Realizacja działań, prezentowanie sukcesów, podsumowanie na koniec roku szkolnego

- Realizacja zaplanowanych działań, odpowiadanie na pojawiające się potrzeby i zaproszenia do akcji i projektów.
- Prezentowanie efektów działań społeczności szkolnej (gazetka w szkole, strona www szkoły, radiowęzeł, happeningi, podczas uroczystości szkolnych itp.)
- na zakończenie roku zorganizowanie spotkania dla członków klubu, w formie np. ogniska, wyjścia na pizzę, spotkania z udziałem dyrekcji; wręczenie podziękowań; podsumowanie ilościowe/sprawozdanie z działalności Klubu; przekazanie wychowawcom informacji o spełnieniu kryteriów przez uczniów do otrzymania wpisów na świadectwie szkolnym dot. aktywności wolontariackiej.

Wskazówki dla opiekuna Szkolnego Klubu Wolontariatu

Zadbaj o regularne spotkania z uczniami

Niech odbywają się np. raz w tygodniu lub raz w miesiącu. Możecie wtedy na bieżąco generować pomysły, dzielić pracę na kilka osób, przygotowywać konkretne działania.

Rozeznaj możliwości i umiejętności uczniów

Ich talenty oraz wyjątkowe zainteresowania mogą być podstawą do organizowania akcji. Jeśli okaże się, że w grupie wolontariuszy mamy muzyków - będzie to dobry początek do planowania koncertów i przedstawień, np. w domu seniora. Jeśli mamy zapalonych sportowców i tancerzy - można zaangażować ich w przygotowanie zajęć dla przedszkolaków. Gdy wśród wolontariuszy znajdziemy miłośników gry w szachy - poprośmy ich o zorganizowanie wieczoru szachowego dla seniorów i osób samotnych. Warto dbać o to, by wolontariat był okazją do rozwijania zainteresowań i do dzielenia się nimi.

Planując aktywność poszczególnych uczniów należy pamiętać o ich predyspozycjach, talentach, ale też dojrzałości emocjonalnej. Nie każdy będzie mógł pracować np. w kontakcie z osobami niepełnosprawnymi, ale za to być może będzie doskonały w fotograficznym dokumentowaniu pracy SKW. Trudno też sobie wyobrazić angażowanie młodych wolontariuszy do pracy w bezpośrednim kontakcie z pacjentami hospicjum. Chodzi o to, że każdy może być wolontariuszem, ale nie każda praca jest dla każdego wolontariusza.

Rozeznaj możliwości działań w najbliższej okolicy

Sprawdź, czy blisko Waszej szkoły są instytucje lub organizacje pozarządowe, z którymi możecie współpracować. Możliwość wprowadzania zmian w społeczności lokalnej to dla uczniów jedna z najlepszych motywacji do działań. Rezultaty są widoczne od razu. Uczniowie przekonują się, że mogą decydować o tym, co dzieje się blisko nich. Jeśli w mieście macie schronisko dla zwierząt - rozeznajcie potrzeby, zaplanujcie akcję i rozwiążcie palące problemy. Jeśli jeden z uczniów szkoły znajduje się w trudnej sytuacji (zdrowotnej, finansowej, rodzinnej) - spróbujcie mu pomóc. A jeśli w Waszej miejscowości odbywają się ważne wydarzenia, np. integracyjne piknik lub festyny związane z promocją lokalnej kultury - włączcie się w nie.

Pozwól decydować uczniom o tym, jakie konkretne działania podejmiecie

Dzięki temu będą czuli się za nie odpowiedzialni.

Pobudzaj kreatywność młodzieży, szczególnie podczas planowania działań

W tym celu można wykorzystać różne metody, np. grę w skojarzenia, tworzenie map myśli, burzę mózgów.

Poinformuj uczniów o rezultatach podejmowanych działań

Spróbujcie wspólnie podsumować, co zmieniło się dzięki Waszemu zaangażowaniu. Warto też poprosić uczniów, by zastanowili się, co każdy z nich wynosi z działalności wolontariackiej - czego się uczy, jakie zdobywa doświadczenia, jak nabyte kompetencje wykorzysta w przyszłości.

Nagradzaj!

Wolontariat oznacza pracę bez wynagrodzenia, ale ważne, by przynosił dużo satysfakcji, zadowolenia i dobrej zabawy. Nagradzanie to najlepsza metoda budowania zaangażowania. Warto doceniać każdy, najmniejszy nawet wkład w działania społeczne. Jak? Często wystarczy publiczna pochwała lub pismo przekazane rodzicom. Dobrym rozwiązaniem są też dyplomy, certyfikaty, medale. O drobne nagrody dla wolontariuszy można poprosić też organizację i instytucję, z którymi współpracujecie. Często mogą przekazać pamiątkowe koszulki, kubki czy notesy.

Scenariusze lekcji o wolontariacie dla szkół podstawowych

Scenariusz dla klas I-II

zajęć wychowawczych w ramach projektu Stowarzyszenia Sursum Corda
WOLONTARIAT MA SENS

Temat:

Jestem dobrym Pomocnikiem

Cele:

1. Rozwinięcie pozytywnych postaw społecznych
2. Kształtowanie umiejętności dostrzegania potrzeb innych
3. Zachęcanie do niesienia pomocy innym
4. Kształtowanie wrażliwości emocjonalnej oraz poczucia odpowiedzialności za los innych ludzi

Materiały i pomoce:

- kuferek lub pudełko
- duży karton,
- zdania do kuferka napisane lub wydrukowane dużymi literami (POMOC, POMAGAJACY, POTRZEBUJACY),
- przybory do zajęć plastycznych: kolorowy papier samoprzylepny, nożyczki, klej itp.
- piosenka „My jesteśmy Krasnoludki” www.youtube.com/watch?v=piZ27BZdL_s

Przebieg zajęć:

1. Powitanie dzieci. Zabawa integrująca.
 - **Iskierka przyjaźni.** Grupa przekazuje sobie isierkę przyjaźni. Dzieci stoją w kręgu trzymając się za dłonie przy splecionych rękach. Prowadzący mówi „Iskierkę przyjaźni puszczam w krąg, niechaj powróci do mych rąk” i lekko ścisną rękę osoby stojącej po prawej stronie. Osoba ta przekazuje isierkę dalej.
2. Zapoznanie z treścią bajki.
 - **Prowadzący czyta bajkę.**

„BAJKA O KRASNOLUDKOWIE”

*Za siedmioma górami, za siedmioma rzekami,
w pięknej krainie Krasnoludkowo zwanej,
mieszkała gromadka krasnali.*

*Wyglądali tak samo, jednak każdy był inny.
Jeden pięknie śpiewał, drugi był bardzo zwinny.*

*Bardzo się starali żyć ze sobą w zgodzie,
Nie kłócili się nigdy w krasnoludkowej zagrodzie.*

Co dzień ochoczo do pracy szły małe krasnale,

a każdy z nich czym innym zajmował się wspaniale.

*Krasnoludki bardzo lubiły swoje zajęcia,
I wielka była wśród nich konkurencja.
Każdy do zadań przykładął się bardzo,
by zdobyć medal pracobicia z białą kokardą.*

*Bardzo się lubiły, wszystkim się dzieliły.
Razem się trzymały, a gdy trzeba było, w biedzie sobie pomagały.*

*Czasami krasnal któryś pomocy potrzebuje,
Wtedy z opresji inny go ratuje.*

*Jeden pociesza kolegę jak może.
Drugi już ziemię traktorkiem swym orze.*

*W krainie bajkowej wieść szybko się niesie,
o przyjaźni i pomocy w krasnoludkowym lesie.*

*Każdy dzień tygodnia w dobre uczynki obfituje.
I wielki porządek w leśnej krainie panuje.*

*Flaga krasnali czerwona, słońce na niej świeci.
Zaprasza do Krasnoludkowa wszystkich - dorosłych i dzieci.*

3. **Rozmowa** kierowana. Prowadzący rozmawia z dziećmi w nawiązaniu do treści bajki doprowadzając do podsumowania i wskazania jakiej formy pomocy udzielały sobie Krasnoludki, kiedy sobie pomagali i jak się czuł ten potrzebujący pomocy przed i po jej udzieleniu. Można cytować bajkę, żeby wskazać konkrety.
4. **Śłuchanie hymnu „My jesteśmy krasnoludki”**. Obrazowanie ruchem treści piosenki. Dzieci stoją w kręgu i pokazują słuchając treści piosenki.

My jesteśmy krasnoludki, (wskazywanie na siebie palcem)
Hopsa sa, hopsa sa, (podskoki)
Pod grzybkami nasze budki (kucanie i pokazywanie dłońmi małych grzybków)
Hopsa sa, hopsa sa, (podskoki)
Jemy mrówki, żabie łapki, (dotykanie naprzemiennie dłońmi ust)
Oj tak ,tak, oj tak, tak, (potakiwanie głową)
A na głowach krasne czapki, (unoszenie złączonych wysoko dłoni)
To nasz znak, to nasz znak. (wskazywanie na siebie palcem)
Gdy ktoś zbłądzi, to trąbimy, (odgarnianie „trawy” obiema rękami)
Tru- tu- tu, tru- tu -tu, (naśladowanie gry na trąbce)
Gdy ktoś senny, to uśpimy, (dłoń przy ustach - „ziewanie”)
Lu lulu, Lu lulu, (kołysanie złączonych dłoni)
Gdy ktoś skrzywdzi krasnoludka, (grożenie palcem)
O jojoj, o jojoj

*To zapłaczcie niezabudka, (pokazywanie palcem płynących po policzkach łez)
Uuu, uuu. (pocieranie piąstkami oczu)
Choć jesteście tylko tycie
Hopsa sa, hopsa sa, (podskoki)
Prowadzimy dobre życie
Hopsa sa, hopsa sa, (podskoki)*

5. Zabawa dydaktyczna.

- **Kuferek.** Dzieci siadają w kręgu na dywanie. Nauczyciel wyjmując z kuferka lub pudełka wyraz POMOC i kładzie go na środku dywanu. Dzieci mają za zadanie wypowiedzieć się na temat tego, co oznacza to słowo poprzez ciąg szybkich skojarzeń np.: POMOC - dobro - radość - prezent - miłość - dobre słowo - uśmiech itp. Następne słowa to: POTRZEBUJĄCY, POMAGAJĄCY...

6. Ćwiczenie.

- **W jaki sposób możemy pomagać.** Nauczyciel zadaje dzieciom pytanie „Co możemy zrobić jako dzieci, aby pomóc innym dzieciom, które są smutne z powodu swojej trudnej sytuacji, problemów ?” Dzieci podają swoje propozycje rozwiązań. Nauczyciel mówi, iż czasem nie wystarczy dobre słowo. Trzeba też pomagać dając coś więcej od siebie, np. własnoręcznie wykonane prezenty, nauczyciel podaje przykłady akcji charytatywnych pomagających innym, np. zbórkę zakrętek itp.
- **Zapoznanie dzieci z akcją np. zbiórki zakrętek.** Dzięki zebrany zakrętkom możemy konkretnie komuś pomóc. Dzieci mogą podarować coś od siebie, dla innych. Nauczyciel może zaproponować klasie włączenie się do zbiórki.

7. Praca grupowa

- **Praca plastyczna.** Dzieci przygotowują karton/pudełko do zbierania zakrętek.
Z pomocą nauczyciela dekorują karton i go znakują czego dotyczy akcja. Dzieci wynoszą swój karton przed salę. Nauczyciel mówi „Właśnie rozpoczynamy akcję pomocy dla innych. Zachęcajcie swoich bliskich aby wsparli naszą inicjatywę.”

8. Podsumowanie zajęć i pożegnanie grupy

- **Od dzisiaj wiem.**
Uczestnicy kończą zajęcia zdaniem : „Od dzisiaj wiem, że...”

Scenariusz dla klas III-IV

zajęć wychowawczych w ramach projektu Stowarzyszenia Sursum Corda
WOLONTARIAT MA SENS

Temat:

Podawaj dalej dobro!

Cele:

1. Rozwinięcie pozytywnych postaw społecznych
2. Zachęcenie do postępowania we właściwy sposób
3. Ukazanie mechanizmu czynienia dobra

Materiały i pomoce:

- bajka o „Ciepłym i Puchatym”
- rekwizyty: kamienie, cukierki
- karta pracy dla każdego ucznia
- długopisy

Przebieg zajęć:

1. Powitanie dzieci. Zabawa integrująca.
 - **Królowie i Zamki:** Dwie osoby chwytają się za ręce, tworząc zamek. Trzecia osoba wchodzi do środka i staje się królem. Takich trójek tworzy się dowolna ilość (im więcej tym lepiej) w zabawie bierze udział jeszcze jedna osoba, która nie tworzy żadnego zamku i nie jest królem. Ona właśnie rzuca hasła uruchamiające zabawę. Są trzy hasła: „zamki”, „królowie” i „trzęsienie ziemi”. Na hasło „zamki” na miejscu pozostają królowie, a zamki zmieniają swoje położenie, szukając nowego króla. Kiedy padnie hasło „królowie”, każdy z królów musi znaleźć sobie nowy zamek. Natomiast trzęsienie ziemi oznacza, że rozpadają się dotychczasowe zamki i każdy musi szukać sobie nowej trójki. Osoba, która rzuca hasła, za każdym razem stara się skorzystać z zamieszania i bądź zająć miejsce jakiegoś króla, bądź włączyć się do któregoś z zamków - tak by kto inny pozostał bez przydziału do trójki.
2. Rozmowa kierowana.
 - **Pytania do uczniów: Co nowego, co dobrego?** „czy ktoś usłyszał dzisiaj coś miłego, a może coś dobrego wydarzyło się w waszym życiu?” (swobodne wypowiedzi uczniów)
Podziękowanie za wypowiedzi i przedstawienie celów lekcji.
3. Zabawa dydaktyczna.
 - **Eksperyment.** Rozdajemy cukierki i kamyki. Uczniowie zjadają cukierka. Następnie uczniowie wkładają do butów kamyczki i chodzą po klasie. Siadają.

- **Rozmowa** na temat tego, co bardziej utkwiło im w pamięci, słodycz cukierka czy ból pięty? Tłumaczymy uczniom, że szybko zapominany o tym co miłe, a długo pamiętamy przykrości, które nas spotykają.

4. Odczytanie bajki o „Ciepłym i Puchatym”.

Analiza tekstu bajki.

W pewnym mieście wszyscy byli zdrowi i szczęśliwi. Każdy z jego mieszkańców, kiedy się urodził, dostawał woreczek z Ciepłym i Puchatym, które miało to do siebie, że im więcej rozdawało się go innym, tym więcej przybywało.

Dlatego wszyscy swobodnie obdarowywali się nawzajem Ciepłym i Puchatym wiedząc, że nigdy go nie zabraknie. Matki dawały Ciepłe i Puchate dzieciom, kiedy wracały do domu; żony i mężowie wręcali je sobie na powitanie, po powrocie z pracy, przed snem; nauczyciele rozdawali w szkole, sąsiedzi na ulicy i w sklepie, znajomi przy każdym spotkaniu; nawet groźny szef w pracy nierzadko sięgał do swojego woreczka z Ciepłym i Puchatym.

Jak już mówiłem, nikt tam nie chorował i nie umierał, a szczęście i radość mieszkali we wszystkich rodzinach.

Pewnego dnia do miasta sprowadziła się zła czarownica, która żyła ze sprzedaży ludziom leków i zaklęć przeciw różnym chorobom i nieszczęściom.

Szybko zrozumiała, że nic tu nie zarobi, więc postanowiła działać. Poszła do jednej młodej kobiety i w najgłębszej tajemnicy powiedziała jej, żeby nie szafowała zbyt dużo Ciepłym i Puchatym, bo się skończy, i żeby uprzedziła o tym swoich bliskich. Kobieta schowała swój woreczek na dno szafy i do tego samego namówiła męża i dzieci.

Stopniowo wiadomość rozeszła się po całym mieście, ludzie poukrywali Ciepłe i Puchate, gdzie kto mógł.

Wkrótce zaczęły się tam szerzyć choroby i nieszczęścia, coraz więcej ludzi zaczęło umierać. Czarownica z początku cieszyła się bardzo: drzwi jej domu na dalekim przedmieściu nie zamykały się.

Lecz wkrótce wyszło na jaw, że jej specyfiki nie pomagają i ludzie przychodzili coraz rzadziej. Zaczęła więc sprzedawać Zimne i Kolczaste, co trochę pomagało, bo przecież był to, wprawdzie nie najlepszy, ale zawsze jakiś kontakt. Już nie umierali tak szybko, jednak ich życie toczyło się wśród chorób i nieszczęść.

I byłoby tak może i do dziś, gdyby do miasta nie przyjechała pewna kobieta, która nie знаła argumentów czarownicy. Zgodnie ze swoimi zwyczajami zaczęła całymi garściami obdzielać Ciepłym i Puchatym dzieci i sąsiadów.

Z początku ludzie dziwili się i nawet nie bardzo chcieli przyjmować - bali się, że będą musieli oddać. Ale kto by tam upilnował dzieci! Brały, cieszyły się i kiedyś jedno z drugim powyciągały ze schowków swoje woreczki i znów jak dawniej zaczęły rozdawać...

- **Rozmowa kierowana.** Jacy bohaterowie ukazani zostali w bajce? Co rozdawali mieszkańcy miasta, a co sprzedawała czarownica? Nauczyciel stara się zadając pytania „dlaczego ludzie w wiosce zaczęli chorować? czego możemy nauczyć się z tej bajki?” dojść z uczniami do wniosku, że należy rozdawać Ciepłe i Puchate, i dzielić się dobrymi uczynkami z innymi.
5. **Ćwiczenie** - Zapis na tablicy przykładów podawanych przez dzieci dotyczących Ciepłego i Puchatego oraz Zimnego i Kolczastego. Np.:
Ciepłe i Puchate to:
- pomoc koleżance,
 - posprzątanie pokoju,
 - czytanie bajki młodszemu rodzeństwu,
 - pomoc komuś kto potrzebuje wsparcia,... itp.
- Zimne i Kolczaste to:*
- obojętność,
 - zaniechanie dobrych czynów,
 - niestuchanie prośb o pomoc,
 - lęk i wstyd przed pomocą innym itp.
6. **Ćwiczenie** - zobrazowanie przykładów dobra.
- Praca plastyczna: narysujcie Ciepłe i Puchate w odniesieniu do bajki jako czynienie dobra dla innych
 - **Księga możliwości.** Prowadzący informuje, że z dzisiejszych prac plastycznych powstanie księga potencjalnych możliwości grupy. Zbiera rysunki i zszywa je w księgę dokładając (jeśli chce) stronę tytułową. Można też zrobić to po zajęciach.
7. **Podsumowanie zajęć i pożegnanie grupy**
Uczniowie kończą zdanie:
 „Pewnego dnia chciałbym/ chciałabym zrobić dla innych...”

Scenariusz dla klas V-VI

zajęć wychowawczych w ramach projektu Stowarzyszenia Sursum Corda
WOLONTARIAT MA SENS

Temat:

Pomaganie ma sens

Cele:

1. Kształtowanie postawy otwartej na pomoc innym
2. Uwrażliwienie dzieci na problemy i potrzeby innych w ich własnym środowisku
3. Przekazanie i utrwalenie konkretnej wiedzy w zakresie tematycznym
4. Budzenie postaw prospołecznych
5. Wzbudzenie przekonania że każdy może pomagać

Materiały i pomoce:

- arkusz szarego papieru
- markery 3 kolory
- film „WSZYSTKO CO DAJESZ WRACA”
www.youtube.com/watch?v=LiyjUmH8jE0
- długopisy

Przebieg zajęć:

1. Ustalenie zasad pracy w grupie poprzez przypomnienie podstawowych form komunikowania się.
2. Zabawa integrująca
 - **Afryka.** Dzieci siadają w kręgu prowadzący usuwa jedno krzesło (swoje). Staje na środku kręgu i mówi *Jadę do Afryki i zabieram ze sobą wszystkich, którzy....* W tym miejscu wymienia rzecz, umiejętność, sposób zachowania, sposób spędzania wolnego czasu (np. wszystkich tych, którzy lubią słuchać radia, jeść pizzę, itd.). Po tych słowach wszyscy, którzy się z tym identyfikują wstają i zmieniają miejsca. Ten, kto zostanie bez krzesła staje na środku i prowadzi zabawę dalej. Jechać można w różne miejsca...
3. Identyfikacja pozytywnego potencjału osobowego młodego człowieka.
 - **Cechy i umiejętności rówieśników.** Prowadzący rysuje na tablicy lub arkuszu szarego papieru postać młodego człowieka. Prosi o spontaniczne wymienienie:
 - pozytywnych zachowań rówieśników, młodych ludzi (proponując zapisuje po jednej stronie postaci),
 - pozytywne cechy, które są charakterystyczne dla młodego człowieka (proponując zapisuje po drugiej stronie postaci). Ważne jest by przede wszystkim uzyskać jak najwięcej cech uczestników.*Można przygotować arkusz ze zdjęciem nastolatka/nastolatki przyklejonym na środku arkusza.*

- **Cechy i umiejętności osoby, która pomaga innym.** Następnie klasa ma wymienić cechy i umiejętności osoby pomagającej innym, według własnej obserwacji, lub wyobrażenia w ten sam sposób.
 - **Zobrazowanie cech wspólnych i wyeliminowanie niepotrzebnych zachowań.** Prowadzący, jeśli cechy i umiejętności powtarzają się zakreśla je w jakiś szczególny sposób przy postaci nastolatka na tym samym arkuszu. Następnie zadaje pytanie „Jakie zachowania wypisane przy nastolatku są niepotrzebne lub nawet niewłaściwe przy pomaganiu innym”
 - **Analiza.** Prowadzący podkreśla, że pomagać może prawie każdy i że nie musi być kimś szczególnym.
4. Zobrazowanie działania dobra
- **Projekcja filmu „WSZYSTKO CO DAJESZ WRACA”**
 - **Dyskusja.** „Jak ktoś zrobi coś dobrego to co o nim myślicie”? ...itp. „Czy rzeczywiście może tak być jak na filmie?”, „Od czego się zaczęło?”
5. Rozmowa kierowana
- **Prowadzący zadaje pytania grupie:** „Z jakimi formami pomocy się spotkałeś, uczestniczyłeś, słyszałeś w Twojej miejscowości, szkole, domu?” oraz „Jakie z tych propozycji, lub nowe działania mogliby podjąć na terenie szkoły lub w klasie?”
 - **Prowadzący zapisuje propozycje do realizacji.**
6. Podsumowanie zajęć i pożegnanie grupy
Uczniowie kończą zdanie:
„Pewnego dnia chciałbym/chciałabym zrobić dla innych...”

Scenariusz dla klas VII-VIII

zajęć wychowawczych w ramach projektu Stowarzyszenia Sursum Corda
WOLONTARIAT MA SENS

Temat:

Pomaganie... kto, jak, od kiedy?

Cele:

1. Zapoznanie uczniów z ideą wolontariatu
2. Zachęcanie do niesienia pomocy innym
3. Kształtowanie wrażliwości emocjonalnej oraz poczucia odpowiedzialności za los innych ludzi

Materiały i pomoce:

- rozsypanka wyrazowa pocięta i przygotowana w kopertach dla każdej grupy
- arkusz szarego papieru z narysowanym drzewem. Drzewo ma pień na którym napisane jest WOLONTARIUSZ oraz trzy mocne korzenie, każdy z nich ma osobną nazwę: JEST, POTRAFI, MA
- małe karteczki samoprzylepne,
- kartki (połówki A4) ze schematami ręki ludzkiej dla każdego dziecka
- długopisy
- film „Historia dobroczynności” - www.youtube.com/watch?v=SzXrtqZUHnE

Przebieg zajęć:

1. Ustalenie zasad pracy w grupie poprzez przypomnienie podstawowych form komunikowania się.
2. Zabawa integrująca.
 - **Afryka.** Dzieci siadają w kręgu prowadzący usuwa jedno krzesło (swoje). Staje na środku kręgu i mówi *Jadę do Afryki i zabieram ze sobą wszystkich, którzy....* W tym miejscu wymienia rzecz, umiejętność, sposób zachowania, sposób spędzania wolnego czasu (np. wszystkich tych, którzy lubią słuchać radia, jeść pizzę, itd.). Po tych słowach wszyscy, którzy się z tym identyfikują wstają i zmieniają miejsca. Ten, kto zostanie bez krzesła staje na środku i prowadzi zabawę dalej. Jechać można w różne miejsca...
3. Ćwiczenie dydaktyczne.
 - **Rozsypanka wyrazowa.** Prowadzący dzieli klasę na grupy i każdej z nich rozdaje rozsypankę wyrazową i poleca ją ułożyć. Następnie uczniowie odczytują na głos ułożone zdania (każda grupa po jednym haśle).

Poprawne ułożenie haseł:

Wolontariat to bezinteresowna działalność dla dobra innych lub całego społeczeństwa

Wolontariusz to osoba, która dobrowolnie i bezpłatnie pomaga innym
Filantropia to udzielanie bezinteresownej pomocy finansowej lub rzeczowej potrzebującym
Filantrop to osoba udzielająca pomocy materialnej potrzebującym
Altruizm to kierowanie się w swoim działaniu dobrem innych
Altruista to człowiek stawiający dobro innych ponad dobro własne

4. Zabawa edukacyjna

- **Wolontariusz, co to za osoba?** Prowadzący wiesza przygotowany arkusz papieru. Dzieli grupę na trzy zespoły i prosi o wypisanie na karteczkach samoprzylepnych wszystkie hasła które kojarzą im się z daną podkategorią. Następnie przedstawiciel grupy przykleja je pod odpowiednim korzeniem. Np.:
Jest: miły, dobry...
Ma: czas, dobre chęci...
Potrafi: rozmawiać, działać...
- **Ja wolontariusz?** Uczniowie otrzymują schemat dłoni, który podpisują i na każdym palcu mają napisać swoje pozytywne cechy - jedna cecha na jednym palcu. Następnie każdy przykleja na planszy z drzewem, w miejscu gdzie powinny znajdować się liście. Prowadzący wskazuje na występowanie takich samych cech u wolontariusza i każdego z uczniów. Formułuje wniosek, że każdy może zostać wolontariuszem.

5. Projekcja filmu

- **Prezentacja filmu** „Historia Dobroczynności”.
- **Rozmowa** z uczniami na temat oglądanych treści: „*Co zapamiętałem?*”, „*Czego się dowiedziałem?*”

6. Podsumowanie zajęć i pożegnanie grupy

- **Od dzisiaj wiem.** Uczestnicy kończą zajęcia zdaniem :”*Od dzisiaj wiem, że...*”

Wzory dokumentów

Porozumienie o wykonywaniu świadczeń wolontarystycznych

POROZUMIENIE O WYKONYWANIU ŚWIADCZEŃ WOLONTARIACKICH

W dniu 2018r. w,
pomiędzy:

..... z siedzibą w
przy ulicy, reprezentowaną przez
.....
zwaną w dalszej części **Korzystającym**,

a:

uczeńnicą/ucniem (imię, nazwisko, data urodzenia)

.....
zwaną(-ym) dalej **Wolontariuszem**,

za załączoną pisemną zgodą rodzica/opiekuna prawnego:

.....
zostało zawarte porozumienie następującej treści:

1. Korzystający i Wolontariusz zawierają porozumienie o współpracy w zakresie:
.....
2. Wolontariusz zobowiązuje się wykonać w ramach porozumienia następujące świadczenia:
.....
.....
3. Rozpoczęcie wykonania świadczeń strony ustalają na dzień
....., a zakończenie do dnia
4. Strony zgodnie ustalają, że porozumienie niniejsze obejmuje świadczenie o charakterze wolontarystycznym, które ma charakter bezpłatny.
5. Korzystający poinformował wolontariusza o zasadach bezpiecznego i higienicznego wykonywania świadczeń, a także o zasadach ochrony przed zagrożeniami oraz zapewnia Wolontariuszowi bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń, w tym - w zależności od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem - odpowiednie środki ochrony indywidualnej.
6. Wolontariuszowi przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczenia wymienionego w pkt. 2 Porozumienia, na zasadach wynikających z odrębnych przepisów.

7. Wolontariusz zwalnia Korzystającego z pokrywania kosztów podróży służbowych i diet.
8. Wolontariusz zobowiązuje się wykonać świadczenia osobiście.
9. Wolontariusz zobowiązuje się do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji w zakresie wykonywanego porozumienia.
10. Wolontariusz został poinformowany o przysługujących mu prawach i obowiązkach.
11. Wolontariusz upoważnia, bez jakiegokolwiek dla niego rekompensaty, Korzystającego zarówno podczas wykonywania świadczeń, o których mowa w pkt. 2, jak i w dowolnym czasie po ich zakończeniu, do używania i udzielania w celach niekomercyjnych, bezterminowej licencji innym, swojego wizerunku, nazwiska, głosu, słów do nagrań telewizyjnych, radiowych, dla potrzeb filmu, prasy lub nagrań dla innych mediów i w każdej innej formie, dla celów promocji i propagowania celów i działalności Korzystającego i/lub wykorzystywania do zbierania funduszy na wsparcie tych celów i działalności.
12. Porozumienie może być wypowiedziane przez każdą ze stron w terminie 5 dni, w dowolnej formie.
13. W sprawach nieuregulowanych porozumieniem zastosowanie ma Kodeks Cywilny oraz Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
14. Wszelkie zmiany w treści porozumienia wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności.
15. Porozumienie sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

KORZYSTAJĄCY

WOLONTARIUSZ

OPIEKUN PRAWNY
WOLONTARIUSZA

**Przykładowe zapisy w statucie szkoły dot.
wolontariatu**

§... Organizacja i realizacja działań w zakresie wolontariatu

1. W szkole działa Szkolny Klub Wolontariatu.
2. Klub Wolontariatu ma za zadanie organizować i świadczyć pomoc najbardziej potrzebującym, reagować czynnie na potrzeby środowiska, inicjować działania w środowisku szkolnym i lokalnym, wspierać różnego typu inicjatywy charytatywne i kulturalne.
3. Informacje dotyczące działań podejmowanych przez Klub Wolontariatu podawane są do publicznej wiadomości na stronie internetowej szkoły.

§...

1. Formy działalności Klubu Wolontariatu:
 - a) działania na rzecz środowiska szkolnego;
 - b) działania na rzecz środowiska lokalnego;
 - c) udział w akcjach ogólnopolskich, za zgodą dyrektora szkoły.

§...

Szczegółowe założenia, cele i zasady funkcjonowania Klubu Wolontariatu określone są w jego regulaminie.

§...

W szkole uroczystie obchodzony jest każdego roku szkolnego Światowy Dzień Wolontariusza, który przypada w dniu 5 grudnia.

§... Organizacja i realizacja działań w zakresie wolontariatu

1. Samorząd, w porozumieniu z Dyrektorem, inicjuje i koordynuje działania w zakresie wolontariatu.
2. Samorząd może ze swojego składu wyłonić radę wolontariatu.
3. Do zadań rady wolontariatu należy:
 - a) rozpoznawanie potrzeb, które mogą być objęte wolontariatem,
 - b) analizowanie wniosków składanych do Szkoły w zakresie udzielania pomocy,
 - c) opiniowanie i wybór wniosków złożonych w Szkole, w uzgodnieniu z opiekunami.
4. Uczniowie działający w zakresie wolontariatu realizują te zadania w czasie wolnym od zajęć edukacyjnych.
5. Działalność uczniów w zakresie wolontariatu jest dobrowolna i wymaga zgody rodziców.
6. Uczniowie w ramach wolontariatu mogą:

- a) uczestniczyć w przygotowywaniu występów artystycznych, kiermaszów szkolnych itp.
- b) udzielać zorganizowanej pomocy uczniom w nauce,
- c) uczestniczyć w działalności charytatywnej.

§... Organizacja i realizacja działań w zakresie wolontariatu

1. W Szkole może działać **Szkolny Wolontariat**, w formie zajęć pozalekcyjnych.
2. Celami głównymi Szkolnego Wolontariatu są: uwrażliwienie i aktywizowanie społeczności szkolnej w podejmowaniu działań na rzecz potrzebujących.
3. Działania Szkolnego Wolontariatu adresowane są do:
 - a) uczniów potrzebujących pomocy wewnątrz społeczności szkolnej,
 - b) osób potrzebujących pomocy w środowisku lokalnym oraz zgłaszanych w ogólnopolskich akcjach charytatywnych;
 - c) społeczności szkolnej, poprzez promowanie postaw prospołecznych.
4. Dyrektor Szkoły powołuje co roku, wśród nauczycieli opiekuna Szkolnego Wolontariatu.
5. Opiekun Szkolnego Wolontariatu składa do Dyrektora Szkoły plan pracy na dany rok szkolny do 15 września.
6. Każdorazowy udział Szkolnego Wolontariatu w akcjach ogólnopolskich, czy na rzecz środowiska lokalnego, musi uzyskać zgodę Dyrektora Szkoły.
7. Działalność Szkolnego Wolontariatu może być wspierana przez:
 - a) wychowawców oddziałów wraz z ich klasami;
 - b) nauczycieli i innych pracowników Szkoły;
 - c) rodziców, Radę Rodziców;
 - d) inne osoby i instytucje.
8. Szczegółowe cele, zadania i zasady funkcjonowania Szkolnego Wolontariatu reguluje odrębny regulamin.
9. W szkole, za zgodą rodziców oraz Dyrektora Szkoły, działalność dydaktyczno-wychowawcza i opiekuńcza może być wspierana przez wolontariuszy zewnętrznych, pod nadzorem merytorycznym i metodycznym Dyrektora Szkoły.

§... Organizacja i realizacja działań w zakresie wolontariatu

1. Szkoła zapewnia kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, umożliwiając uczniom udział w działaniach z zakresu wolontariatu.

2. Wolontariat szkolny sprzyja aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym.
3. Szkoła może podjąć współpracę w zakresie wolontariatu z organizacjami pozarządowymi, fundacjami, których celem jest kształtowanie świadomości obywatelskiej, postaw demokratycznych wśród młodzieży, upowszechnianie wiedzy historycznej, pielęgnowanie pamięci o ważnych wydarzeniach z historii Polski, ochronie dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, pomocy słabszym i wykluczonym.
4. Podjęta współpraca może dotyczyć wspierania organizacji zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, dydaktyczno-wyrównawczych, specjalistycznych, organizowanych dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej, rewalidacyjnych dla uczniów z niepełnosprawnością.
5. Dyrektor szkoły podejmuje współpracę w drodze porozumienia, w uzgodnieniu z Radą Rodziców i Samorządem Uczniowskim.
6. Podejmowanie działań w zakresie wolontariatu uczniowskiego, ich organizację i realizację w szkole, prowadzi Samorząd Uczniowski, w porozumieniu z dyrektorem szkoły.
7. Samorząd Uczniowski ze swojego składu może wyłonić Radę Wolontariatu oraz ustalić strukturę Rady Wolontariatu i jej kompetencje w regulaminie.
8. Rada Wolontariatu pełni funkcję społecznego organu szkoły, który wybiera, opiniuje oferty działań, diagnozuje potrzeby społeczne w środowisku szkolnym i społeczności lokalnej.
9. Każdy uczeń szkoły może zostać wolontariuszem, po uzyskaniu pisemnej zgody rodziców (opiekunów prawnych).
10. Wolontariusz to osoba, która ochotniczo i bez wynagrodzenia podejmuje działania w obszarze pomocy koleżeńskiej, społecznej, życia kulturalnego i środowiska naturalnego.
11. Wolontariusze mogą podejmować działania w wymiarze, który nie utrudni im nauki i wywiązywania się z innych obowiązków.
12. Wolontariusze podlegają zrzeszeniu w Szkolnym Klubie Wolontariusza, nad którym opiekę sprawuje nauczyciel szkoły.
13. Szczegółowe zasady działania Szkolnego Klubu Wolontariusza określa regulamin Klubu, opracowany przez nauczyciela będącego opiekunem Szkolnego Klubu Wolontariusza, w uzgodnieniu z dyrektorem oraz Radą Wolontariatu i Radą Rodziców.

Przykładowy Regulamin Szkolnego Klubu Wolontariatu

Wolontariat - to bezpłatne, świadome i dobrowolne działanie na rzecz innych.

Wolontariusz - osoba pracująca na zasadzie wolontariatu.

Szkolny Klub Wolontariatu jest inicjatywą młodzieży, skierowaną do ludzi młodych, którzy chcą pomagać najbardziej potrzebującym, reagować czynnie na potrzeby środowiska, inicjować działania w środowisku szkolnym i lokalnym, wspierać różnego typu inicjatywy charytatywne, kulturalne oraz na rzecz zwierząt.

Cele Szkolnego Klubu Wolontariatu:

1. Niesienie pomocy innym.
2. Wykształcenie umiejętności właściwego i przyjaznego komunikowania się z drugim człowiekiem.
3. Czerpanie zadowolenia i satysfakcji z bezinteresownej działalności na rzecz innych.
4. Pokazanie innym, jak można spędzić pożytecznie wolny czas.
5. Zintegrowanie ze sobą uczniów z różnych zespołów klasowych.
6. Rozwijanie twórczych postaw i empatii.
7. Wspieranie ciekawych inicjatyw młodzieży szkolnej.
8. Kształtowanie umiejętności działania zespołowego.
9. Wypracowanie systemu włączania uczniów do działań o charakterze wolontariackim oraz wykorzystanie umiejętności i zapału w pracach na rzecz szkoły i środowiska lokalnego.

Najważniejsze zasady Szkolnego Klubu Wolontariatu:

1. Wolontariuszem Klubu można zostać od klasy V.
2. Wolontariusz niesie pomoc innym bezinteresownie i bezpłatnie.
3. Wolontariusz wykonuje swoją pracę rzetelnie i uczciwie.
4. Wolontariusz szanuje godność osobistą, dobre imię i własność osoby, której pomaga.
5. Wolontariusz dochowuje tajemnicy dotyczącej swojej pracy.
6. Wolontariusze działają w zespole i pomagają sobie nawzajem.
7. Niestosowanie się do regulaminu może spowodować skreślenie ucznia z listy Klubu.

Zobacz też inne przykłady:

- sp14.gda.pl/wp-content/uploads/2015/10/ZASADY-SZKOLNEGO-WOLONTARIATU.docx
- www.zspzagorow.eu/files/32.pdf
- www.lesnapodlaska.pl/asp/pliki/szp_2017_18_wolontariat/wolontariat_regulamin.docx
- www.anders.edu.pl/index.php/regulamin-szkolnego-uczestnictwa-w-wolontariacie

Przykładowy Plan Pracy Szkolnego Klubu Wolontariatu

Działania Szkolnego Koła Wolontariatu obejmują:

- a) teren szkoły:
 - organizowanie zbiórki zniczy przed Wszystkimi Świętymi;
 - organizowanie i udział w akcjach dobroczynnych
 - organizowanie zbiórek surowców wtórnych;
 - organizowanie akcji tematycznych;
 - organizowanie zabaw charytatywnych;
- b) instytucje, ośrodki itp.:
 - prowadzenie akcji na rzecz podopiecznych hospicjów;
 - wspieranie schroniska dla zwierząt w Złotowie;
 - współpraca ze Stowarzyszeniem Centrum Wolontariatu w Pile;

Plan Pracy Szkolnego Koła Wolontariatu

Wrzesień

1. Wznowienie działalności Koła i pozyskiwanie chętnych uczniów.
2. Tydzień promujący ideę wolontariatu w szkole podczas przerw.
3. Zapoznanie uczniów z ideą wolontariatu - gazetka oraz zajęcia promujące wolontariat.
4. Zapoznavanie kandydatów z prawami i obowiązkami wolontariusza.

Październik

1. Przystąpienie do akcji Cała Polska Czyta Dzieciom i zorganizowanie spotkań czytelniczych z małymi dziećmi.
2. Szkolenie tematyczne dla wolontariuszy.
3. Zorganizowanie akcji „Znicz, pamiętam...” - zbiórka zniczy.

Listopad

1. Wróżby andrzejkowe w oddziale przedszkolnym.
2. Przygotowanie kartek bożonarodzeniowych dla pacjentów hospicjum.
3. Włączenie się wraz z SU w akcję „Góra Grosza”.
4. Przygotowanie obchodów Międzynarodowego Dnia Wolontariusza (wystawa i wydanie okolicznościowego folderu z działalności koła).

Grudzień

1. Przeprowadzenie kolejnej edycji akcji „Cała Polska Czyta Dzieciom...” zaproszenie gościa na czytanie bajek młodszym dzieciom z okazji Świąt Bożego Narodzenia.
2. Włączenie się wraz z 14. DSH w akcję „Szlachetnej Paczki”.
3. Obchody Dnia Wolontariusza w szkole.

Styczeń

1. Udział w akcji WOŚP.

Luty

1. Kolejna edycja akcji „Cała Polska czyta dzieciom...”.

Marzec

2. Kolejna edycja akcji „Cała Polska czyta dzieciom...”.

1. Przygotowanie kartek wielkanocnych dla pacjentów Hospicjum.

Kwiecień

1. Zorganizowanie akcji „Żonkile” na rzecz hospicjum św. Elżbiety w Złotowie.

Maj

1. Zorganizowanie akcji zbiórki makulatury na rzecz chorego dziecka - podopiecznego wybranej organizacji charytatywnej.

Czerwiec

1. Podsumowanie pracy w całym roku szkolnym - wspólne ognisko, dyplomy i podziękowania.

W trakcie roku szkolnego plan może ulegać modyfikacji.

Przykładowe formy aktywności wolontariuszy szkolnych

- współorganizowanie festynów, wystaw, imprez okolicznościowych itp.;
- udział w akcjach charytatywnych;
- zbieranie książek, gier, zabawek i przekazanie tych darów na rzecz potrzebujących lub placówek dobroczynnych;
- przeprowadzanie zbiórek pieniędzy, surowców wtórnych, np. na leczenie chorych;
- pomoc przy prowadzeniu gier, zabaw i okolicznościowych uroczystości dla dzieci z przedszkoli i placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- uczestnictwo w zajęciach z dziećmi ze świetlic środowiskowych;
- pomaganie w odrabianiu lekcji;
- nauka obsługi komputera dla seniorów;
- prowadzenie gier i zabaw dla młodszych dzieci;
- organizacja czasu wolnego i uroczystości dla pensjonariuszy domów pomocy społecznej, hospicjów i innych placówek opiekuńczych i leczniczych;
- pomaganie w pracach domowych, robienie zakupów itp. samotnym osobom (starszym, chorym, niepełnosprawnym);
- porządkowanie zaniedbanych nagrobków na miejskim cmentarzu;

- udzielanie pomocy koleżeńskiej w nauce innym uczniom;
- współpraca ze schroniskami dla zwierząt oraz prowadzenie akcji pozyskiwania żywności dla zwierząt ze schronisk;

Zgoda rodziców na uczestnictwo dziecka w działaniach wolontariatu szkolnego

Wyrażam zgodę na uczestnictwo mojego dziecka
w działaniach w ramach wolontariatu szkolnego w bieżącym roku szkolnym.

Jednocześnie informuję, iż znam i akceptuję treść regulaminu wolontariatu szkolnego oraz program działań przewidzianych na ten rok.

Zgadzam się na przejazdy mojego dziecka pod opieką nauczyciela związane z udziałem w wydarzeniach dotyczących działań w obszarze wolontariatu.

.....
data i podpisy rodziców/opiekunów prawnych

Zgoda rodzica na zawarcie umowy wolontariackiej (dotyczy uczniów w wieku 13 - 18 lat)

Zgodnie art. 17 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny oraz art. 42, ust. 1, pkr 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - wyrażam zgodę na zawarcie przez moją(-ego) córkę/syna (imię i nazwisko), urodzonej(-ego)
(data urodzenia) porozumienia ze szkołą o wykonywanie świadczeń wolontariackich w bieżącym roku szkolnym.

Jednocześnie informuję, iż znam i akceptuję treść regulaminu Szkolnego Klubu Wolontariatu oraz program działań przewidzianych na ten rok szkolny.

Zgadzam się na przejazdy mojego dziecka pod opieką nauczyciela związane z udziałem w wydarzeniach dotyczących działań w obszarze wolontariatu.

Wyrażam/nie wyrażam zgodę na samodzielny powrót dziecka do domu z miejsca zakończenia wydarzeń związanych z aktywnością wolontariacką.

.....
data i podpisy rodziców/opiekunów prawnych

wolontariat

Czym się jeszcze zajmujemy?

na ratunek

wypoczynek
na plus

NIEODPŁATNA pomoc
prawna

wypożyczalnia
SPRZĘTU REHABILITACYJNEGO

animacje
DLA DZIECI

centrum
mediacji

post
penitencjarne
CENTRUM POMOCY

szkolenia

*„Jakże bytoby pięknie, gdyby każdy z nas mógł wieczorem powiedzieć:
dzisiaj zrobiłem gest miłości wobec drugiego” (Papież Franciszek)*

W zakątku świata, w którym żyjesz, może być piękniej, radośniej, bezpieczniej - dzięki Tobie - jeśli dasz się zaprosić do przygody. Ta przygoda ma na imię „wolontariat”. Przyniesie Ci ona nie tylko satysfakcję z pomagania potrzebującym. Będzie to też okazja do sprawdzenia siebie w niezwykłych okolicznościach, zdobycia nowych umiejętności, poszukiwania ścieżek w górę... w górę serca.

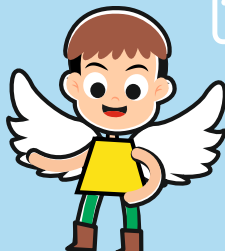
Poprzez publikację, którą właśnie trzymasz w ręce chcemy podzielić się z Tobą doświadczeniami, jakie zdobyliśmy będąc wolontariuszami. Stowarzyszenie Sursum Corda nieprzerwanie od 16 lat prowadzi Sądeckie Centrum Wolontariatu. Pod naszymi skrzydłami działa sieć 27 Szkolnych Klubów Wolontariatu, które odmieniają swoje Małe Ojczyzny w dwudziestu dziewięciu miejscach Małopolski. Pod szyldem Sursum Corda dobro czyni każdego roku ponad 700 wolontariuszy. W 2017 roku przepracowali 30 tys. godzin.

Tworzymy im okazję do odkrywania talentów i poszukiwania dobra w sobie i w innych. Do kreatywnego działania na rzecz lokalnych społeczności, oraz do szukania swojego miejsca tych społecznościach. Do przekonywania się przez całe życie, że dobro wraca. Realizujemy projekty, które uczą budowania więzi i pozytywnych relacji. Organizujemy dla wolontariuszy i koordynatorów Szkolnych Klubów Wolontariatu szkolenia, warsztaty i wyjazdy integracyjne. Ich owoce są później dla nas powodem do dumy. Gdy później obserwujemy, że najlepszym lekarstwem na smutek, ból, chorobę, niedolę jest drugi człowiek, nasz wolontariusz - szalejemy ze szczęścia.

Publikacja zawiera wyselekcjonowany zbiór wiedzy i przykładów z wolontariackiego życia wziętych, które uznaliśmy za dobre i przydatne dla koordynatorów Szkolnych Klubów Wolontariatu.

Czytajcie, idźcie w świat i czynicie go piękniejszym!

**sursum
corda**
STOWARZYSZENIE

KRS 0000020382

dziękujemy za każde wsparcie:
11 8805 0009 0018 7596 2017 0003

www.sc.org.pl

Znajdź nas na Facebooku:
fb.com/Stowarzyszenie.Sursum.Corda